

... in everyday use, learning has come to be synonymous with "taking in information". "Yes, I learned all about that at the course yesterday." ...Real learning gets to the heart of what it means to be human... Through learning we become able to do something we were never able to do."

(Senge, 1990, p 490)

bron:c

adeausenrelatiegeschenken.nl

Hogeschool Windesheim Zwolle

A W Baarslag S1032917

OGGD2009/SO.Prakt

juni 2011

"Je leert
wanneer
je
weet
wat
jouw
kwaliteiten
zijn!"

A W(Ineke) Baarslag
Wilhelminastraat 62
9541 AR Vlagtwedde
0599 312663

S1032917@student.windesheim.nl

aw.baarslag@hondsrugcollege.nl

Inhoudsopgave	2
1. Samenvatting	4
2. Voorwoord	5
3. Inleiding	6
3.1 Verlegenheidsituatie	6
3.2 Doelstelling	7
3.3 Centrale vraagstelling	7
3.4 Onderzoeksvragen en deelvragen	7
3.4.1 Deelvraag 1	7
3.4.2 Deelvraag 2	7
3.4.3 Deelvraag 3	8
3.4.4 Deelvraag 4	8
4. Theoretisch kader	10
4.1 Goed onderwijs	10
4.2 Ontwikkeling van leerlingen VMBO leerjaar 1 en 2 (12-15 jaar)	11
4.2.1 Executieve functies	11
4.2.2 Leer- en ontwikkelingstaken	12
4.2.3 Psychologische ontwikkeling	13
4.2.4 Sociale vaardigheden	13
4.2.5 Relatie ouders – leerling – docent	14
4.3 Stagnatie leren	14
4.4 Didactisch Coachen	15
5. Onderzoek	17
5.1 Opzet van het onderzoek	17
5.2 Verantwoording van onderzoek	17
6. Resultaten	20
6.1 Verwerking en analyse Goed Onderwijs	20
6.2 Verwerking en analyse Didactische Begeleiding	22
6.3 Verwerking en analyse Oudervragenlijst	24
6.4 Verwerking en analyse Docentenvragenlijst	25
6.5 Verwerking en analyse Stagnatie leren	26

6.6 Verwerking en analyse Klassengesprek	27
6.7 Verwerking en analyse Observatie – en turflijst	30
6.8 Verwerking en analyse Leerlingenlogboek	31
7. Conclusies	34
7.1 Vermelding belangrijkste uitkomsten	34
7.2 Reflectie op de uitkomsten	35
7.3 Aanbevelingen, suggesties voor verder onderzoek	36
7.4 Beschrijving kennisdeling	37
8. Literatuurlijst	38
9. Bijlagen	39
9.1 Lessentabel K2G-K2H-VC2H	39
9.2 Belemmerende en beschermende factoren leerling	40
9.3 Oudervragenlijst	43
9.4 Docentenvragenlijst	47
9.5 Opmerkingen bij de oudervragenlijst - didactische begeleiding en open vragen	51
9.6 Opmerkingen bij de docentenvragenlijst – didactische begeleiding en open vragen	55
9.7 Excel-bestand docenten – en oudervragenlijst JA!-ja-nee-NEE! scores	59
9.8 Klassengesprek	60
9.9 Observatie- en turflijst	66
9.10 Leerlingenlogboek	68
9.11 Opmerkingen bij de observatie- en turflijst	69
9.12 Deelvragen en triangulatie in schema.	73

1. Samenvatting

Een school waar door ouders en docenten nagedacht wordt over goed onderwijs, kan een gedeelde visie ontwikkelen van waaruit gewerkt wordt.

Het persoonlijk meesterschap van de docent wordt ontwikkeld doordat deze weet welke ontwikkelingstaken een leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 heeft. Levenslang leren kan alleen dan wanneer de lerende zicht heeft op zijn kwaliteiten en daarbij een interne locus of control ontwikkelt. De docent die met behulp van professionals en reflectie meer inzicht krijgt in de belemmerende en beschermende factoren in de ontwikkeling van het lerend vermogen van het kind, kan de leerling (beter) (ortho)pedagogisch en (ortho)didactisch begeleiden. Daarmee is de ondergrond beschreven waarop didactisch coachen als middel ingezet kan worden om de leerling te begeleiden in het opdoen van leerervaringen. Uit onderzoek is gebleken dat de docent die inhoudelijk en professioneel deskundig is, een kader kan aanbieden waarbinnen de leerling leert en waarop dan gecoacht kan worden.

Als dit onderzoek is gedaan, hebben docenten die werken in het VMBO leerjaar 1 en 2 (meer) zicht op de tool “didactische coaching” om leerlingen binnen het niveau waarop ze werken op een goede manier te voorzien van feedback en feedforward, waardoor de leerling meer zicht krijgt op de taak, de aanpak of leerstrategie, ‘leerstand’ en persoonlijke kwaliteiten. De verwachting is dat het een attitudeverandering van de docent vraagt om vanuit didactisch coachen te interveniëren in het leerproces: de vakdocent zal meer moeten benoemen wat hij/zij ziet in het functioneren van de leerlingen en ondersteunt daarmee meer de ontwikkeling van de leerling .

De onderzoeksgroep bestaat uit de 68 leerlingen van K2G, K2H en VC2H. Dit is de leeftijdsgroep 12-15 jaar. De leerlingen volgen allen het lesprogramma VMBO Kaderberoepsgerichte Leerweg, leerjaar 2. Er zijn 33 willekeurig gekozen ouders bevraagd en de 27 docenten die lesgeven aan deze klassen.

Het onderzoek bevat een literatuurstudie die het Theoretisch Kader vormt, een oudervragenlijst, een docentenvragenlijst, een leerlingenlogboek, een observatie-en turflijst en een klassengesprek, ontwikkeld naar model van het onderzoek van Ogynski uit 2003.

Ouders en docenten lijken een min of meer gedeelde visie over Goed Onderwijs te hebben. Uit het onderzoek zal blijken dat docenten vooral non-verbaal de leerstand van de leerlingen bevorderen. Deze leerstand lijkt van wezenlijk belang te zijn om tot leren te komen. Ouders lijken vooral in te zetten op de relatie wanneer het leren stagneert.

De leerlingen lijken duidelijk aan te geven nog geen interne locus of control te hebben ontwikkeld. Didactisch Coachen kan een middel zijn om dit meer te bereiken.

Niet duidelijk is geworden welk effect didactisch coachen op de docent . Dit zou een onderwerp voor nader onderzoek kunnen zijn.

2.Voorwoord

Deze opleiding Master SEN leerroute Gedrag heb ik gedaan met veel plezier en veel boeiende leermomenten. In de opleiding heeft vooral de manier van kijken naar de leerling een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt. Het is een proces geworden om weer met hernieuwde motivatie in het onderwijs te blijven werken. Ik heb inzichten opgedaan en meer tools ontwikkeld om met leer- en gedragsproblemen om te gaan, voorbij de foutenanalyse. Learning en Teaching als twee zijden van de medaille geeft de wederkerigheid in dit proces aan.

Dit onderzoek had ik niet kunnen doen zonder de hulp van mijn man Rienk Janssen, mijn Critical Friends Jolanda Loos en Heleen Hollander, de medestudenten van cohort OGGD2009 (waaronder Bart Heeling en Arita Dekker), de supervisie van Marion Kemeling en de steun van mijn collega's die elke keer gewoon de enquêtes invulden die ik ze voorgelegd heb en hun belangstelling hebben getoond in het hele proces, in het bijzonder Nely de Wit-Dantuma en Tineke van Heuvelen.

Daarnaast is het fijn dat er in de familie ook kritische meedenkers zijn – Paulien Janssen en Marjolein van der Maar-Janssen hebben mij toch een stapje in de goede richting geduwd bij het formuleren van de eindopdracht.

Ook de docenten van Master SEN zijn waardevol in dit leerproces geweest. Met dank!

En dank, Reinder Blok voor je PO-begeleiding.

En ik wil natuurlijk de leerlingen en hun ouders van K2G, K2H en VC2H leerjaar 2011-2012 bedanken! Zij hebben veel geduld met mij gehad de afgelopen tijd...

En voor een ieder die dit leest en denkt : Ik heb het gevoel dat ik dit al lang weet, mag zich afvragen of en hoe dit zichtbaar is voor de ander en de leerling (Senge, 2008). Levenslang lerende mensen (Senge, 2008) veronderstelt dat je nieuwsgierig blijft naar je eigen ontwikkeling vanuit de gedachte:

“Je leert wanneer je weet wat jouw kwaliteiten zijn” en hopelijk kunnen we dit persoonlijke meesterschap ook doorgeven aan onze leerlingen opdat zij hun eigen individuele leerproces bij de hand kunnen blijven nemen.

En bedankt...!

AngelaAnneArendJanArnoudBasBenjaminBerlindeBrianChantalChristianDaisyDaniqueDannyDawidEmirEricErikHassanIanIrisJamillaJennifer
JessieJoanneJobJohrindaJordiJordieKimLarindaLarsLetitchiaLianneLisanneLukasLydiaMadelinMandyManonMarindaMarkMarkMartijn
MelroyMerelMichelMohabMyraNatasjaNicoleNiekPatriciaRachelRichardRichardRickRoySharonShayanaSophieStefStefanTeunTheoTinus

2. Inleiding

2.1 Verlegenheidsituatie

Vanaf 1988 ben ik werkzaam in het voortgezet onderwijs als tweedegraads bevoegd docente Nederlands en Engels, vanaf 2001 op een brede scholengemeenschap voor regulier voortgezet onderwijs. Hier werk ik voornamelijk in het VMBO Kaderberoepsgerichte Leerweg, leerjaar 1 en 2 en geef daar Engels.

In VMBO Basisberoepsgerichte Leerweg en Kaderberoepsgerichte Leerweg zitten veel zorgleerlingen. (Zorg)leerlingen in het (vakcollege) VMBO vragen om een (ortho) pedagogische en (ortho) didactische benadering door docenten en lesstof; dit gebeurt nu vooral vanuit het zorgteam op basis van hulpvragen vooral geformuleerd door de mentor. Het draagvlak voor de zorg voor alle leerlingen in het VMBO zou vergroot/verbreed kunnen worden door te investeren in het persoonlijk meesterschap (en klasse- en schoolmanagement).

Jutten (2007) schrijft over het creëren van een omgeving waarin bij leerlingen innerlijke betrokkenheid ontstaat voor het leren en Boekaerts en Simons(2010) beschrijven in het zesblokkenmodel de motivationele zelfregulatie.

Als docenten investeren in didactische coaching - een manier om leerlingen op taak , aanpak, "leerstand" en kwaliteiten te voorzien van feedback en feedforward - dan kan dat een 'tool' zijn om leerlingen meer betrokken te laten zijn bij de les en hun eigen leerproces. Leerlingen krijgen dan meer zicht op hoe ze leren en dit ondersteunt hun intrinsieke motivatie om te leren. Daarmee stimuleert de docent het persoonlijk meesterschap(Jutten, 2007)van de leerling.

Op het lesprogramma van de docent staat het maken en verzorgen van een PowerPointPresentatie (spreekbeurt). Ze gebruikt daarbij een verwerkingsformulier waarop leerlingen kunnen aangeven wat ze gedaan hebben, hoe ze de taak hebben aangepakt en wat hun kwaliteiten in dit proces zijn geweest, naast een omschrijving van descriptoren die bij elk cijfer horen. Angela vertelt in de nabespreking: "Dit is veel leuker dan alleen een 8 krijgen, nu weet ik ook **wat** ik goed gedaan heb."

Dit is de vonk die dit onderzoek heeft opgestart.

2.2 Doelstelling

Dit onderzoek bevraagt "goed onderwijs in het VMBO", wat er gebeurt als het leren van leerlingen (tijdelijk) niet lukt, hoe docenten de leerlingen in de les begeleiden en dit levert mogelijk inzichten op om het persoonlijk meesterschap van zowel de leraar als de leerling te vergroten.

Als dit onderzoek is gedaan, hebben docenten die werken in het vakcollege (meer) zicht op de tool "didactische coaching" om leerlingen binnen het niveau waarop ze werken op een goede manier te voorzien van feedback en feedforward, waardoor de leerling meer zicht krijgt op de taak, de aanpak of leerstrategie, 'leerstand' en persoonlijke kwaliteiten.

Het onderzoek wil zich dan ook richten op deze vier dimensies van het didactisch coachen, waarbij onderzocht wordt wat er gebeurt in de leeromgeving van een leerling , wat doet de leraar, wat doet thuis en wat kan verbeterd worden? Hiermee is ook de triangulatie beschreven. De verwachting is

dat het een attitudeverandering van de docent vraagt om vanuit didactisch coachen te interveniëren in het leerproces: de vakdocent zal meer moeten benoemen wat hij/zij ziet in het functioneren van de leerlingen en ondersteunt daarmee meer de ontwikkeling van de leerling . Het gaat namelijk voorbij het verhaal dat de docent te vertellen heeft. Didactisch coachen kan een instrument zijn voor zowel de vakdocent als de mentor om de leerling te ondersteunen daar waar het leren stagneert om daarmee het inzicht in het zelfbeeld van leerlingen te vergroten.

3.3 Centrale vraagstelling

In welke mate bevordert didactisch coachen in VMBO leerjaar 1 en 2 het creëren van leerervaringen bij leerlingen (Jutten,2007)?

3.4 Onderzoeksvragen en deelvragen

3.4.1 Onderzoeksvraag 1 en deelvragen

Onderzoeksvraag 1 wil beschrijven hoe de visie op goed onderwijs in het VMBO is vanuit het perspectief van de literatuur, docenten, leerlingen en ouders. Hiermee worden de overeenkomsten en verschillen in visie onderzocht.

Docenten en ouders hebben een vragenlijst gekregen (bijlage 9.3 + 9.5). Leerlingen hebben in een klassengesprek volgens de methodiek Denken, Delen, Doornemen (bijlage 9.8) hun gedachten over deze onderzoeksvraag en onderzoeksvraag 2 kunnen delen.

Onderzoeksvraag 1

Wat kenmerkt goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?

- 1.1 Wat kenmerkt, volgens de literatuur, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?
- 1.2 Wat kenmerkt, volgens de docenten, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?
- 1.3 Wat kenmerkt, volgens de leerlingen, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?
- 1.4 Wat kenmerkt, volgens de ouders, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?

3.4.2 Onderzoeksvraag 2 en deelvragen

Onderzoeksvraag 2 beschrijft de ontwikkeling van leerlingen in leerjaar 1 en 2 VMBO (12-15 jaar) beschrijven om daarmee de intuïtie die een vakdocent die lesgeeft aan deze doelgroep (verder) te onderbouwen.

Onderzoeksvraag 2:

Wat kenmerkt de ontwikkeling van leerlingen in leerjaar 1 en 2 VMBO(12-15 jaar)?

- 2.1 Op welke wijze ontwikkelen de Executieve Functies van de leerlingen zich?
- 2.2 Welke leertaken en ontwikkelingstaken hebben leerlinge?
- 2.3 In welke (psychologische) ontwikkelingsfase bevinden leerlingen zich?

- 2.4 Welke kenmerkende sociale vaardigheden ontwikkelen leerlingen?
- 2.5 Welke ontwikkeling kenmerkt de relatie docent – leerling?
- 2.6 Welke ontwikkeling kenmerkt de relatie ouders – leerling?

3.4.3 Onderzoeksvraag 3 en deelvragen

Onderzoeksvraag 3 onderzoekt de kenmerken van stagnatie in het leren in de les en de thuissituatie. Hier worden de docenten, de leerlingen en de ouders bevraagd op hun ervaringen en de tips die zij hebben om stagnatie vlot te trekken. Bij deze vraag gaat het ook om het delen van inzichten om zo het persoonlijk meesterschap te kunnen ondersteunen.

Onderzoeksvraag 3

Wat kenmerkt stagnatie van het leren in de les en in de thuissituatie?

- 3.1 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens de literatuur?
- 3.2 Welke instrumenten noemt de literatuur als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?
- 3.3 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens leerlingen?
- 3.4 Hoe ervaren leerlingen deze stagnatie in het leren?
- 3.5 Welke instrumenten noemen de leerlingen als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?
- 3.6 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens docenten?
- 3.7 Hoe ervaren docenten deze stagnatie in het leren?
- 3.8 Welke instrumenten noemen docenten als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?
- 3.9 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens de ouder(s)/verzorger(s)?
- 3.10 Hoe ervaren ouders deze stagnatie in het leren?
- 3.11 Welke instrumenten noemen ouders als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?

3.4.4 Onderzoeksvraag 4 en deelvragen

Onderzoeksvraag 4 wil didactische coaching onderzoeken als mogelijk hulpmiddel in de begeleiding van de leerling. Deze zoektocht is getriggerd vanuit de literatuur in de afgelopen jaren, waarbij het artikel van Hattie (2003) richtinggevend is geweest en ook de module Krachtig Leren (november 2010) waarbij een methodiek lijkt aangereikt te worden om te kunnen omgaan met de complexiteit van de rol van de docent; enerzijds kennisoverdracht en anderzijds het ontwikkelen van de rol van begeleider van het lerend vermogen van de leerling om zo het persoonlijk meesterschap van de leerling te kunnen ontwikkelen. Hiermee kan de docent een bijdrage leveren aan het levenslange lerend vermogen van de leerling.

Onderzoeksvraag 4

Wat kenmerkt didactische coaching in VMBO leerjaar 1 en 2?

- 4.1 Wat is didactische coaching volgens de literatuur?
- 4.2 Wat kenmerkt didactische coaching volgens de literatuur?
- 4.3 Op welke wijze kan didactisch coaching ingezet worden in de lespraktijk?

- 4.4 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op de “taak” ?
- 4.5 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op de “aanpak of leerstrategie “
- 4.6 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op de “leerstand” ?
- 4.7 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op zijn/haar “persoonlijke kwaliteiten ” ?
- 4.8 Heeft didactische coaching effecten op leerlingen?
- 4.9 Heeft didactische coaching effecten op docenten?
- 4.10 Op welke wijze kan didactisch coachen een bijdrage leveren aan het voorkomen van een mogelijke stagnatie in leren ?
- 4.11 Bevordert didactische coaching de motivatie om te leren van de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2?

3. Theoretisch Kader

Dit onderzoek beoogt zicht te krijgen op de tool van didactisch coachen om ingezet te kunnen worden bij de begeleiding van de leerlingen in VMBO leerjaar 1 en 2(12-15 jaar).

De volgende vragen dienen het theoretisch kader waarbinnen het onderzoek plaatsvindt:

- ❖ *Wat kenmerkt goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?*
- ❖ *Wat kenmerkt de ontwikkeling van de leerling in leerjaar 1 en 2 VMBO op het gebied van*
 - a. executieve functies?*
 - b. leer- en ontwikkelingstaken?*
 - c. psychologische ontwikkeling?*
 - d. sociale vaardigheden?*
 - e. relatie docent-leerling?*
 - f. relatie ouders-leerling?*
- ❖ *Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken?*
- ❖ *Welke instrumenten worden genoemd als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?*
- ❖ *Wat is didactische coaching ?*
- ❖ *Wat kenmerkt didactische coaching ?*

4.1 Goed onderwijs

Het inzicht dat opgedaan is tijdens de opleiding Master SEN is dat er nog oneindig veel mogelijkheden zijn om het onderwijs beter in te richten. Daar waar de docent wordt uitgenodigd om na te denken en te reflecteren op de grondhouding waarmee zij in het onderwijs staat en vervolgens haar visie op een constructivistische wijze durft te herformuleren, is zij in staat om haar mentale modellen (Jutten, 2009; Senge, 1999) onder de loep te nemen en bij te stellen. De National Board of Professional Teachers (n.d.) noemt dit een constructivistische manier van werken – wederzijdse processen die de deelnemers binnen een onderwijsomgeving in staat stellen om een goede gemeenschappelijk gedachte over de zin van scholing te formuleren.

Op deze wijze wordt onderwijs geven een minder statisch geheel en meer een organisch gebeuren; het stelt de docent in staat te kijken naar zijn persoonlijk meesterschap en ook dat van de leerlingen. Elke tijd vraagt om een ander soort docent, waarbij de grondhouding ten aanzien van leerlingen niet hoeft te veranderen:

“elk kind wil gezien en erkend worden in zijn vermogen om te leren en de docent draagt daar – vanuit innerlijke betrokkenheid – aan bij” (Baarslag, 2011, p 5)

Daar waar de docent twintig jaar geleden meer de bron van de kennis was, is de docent nu meer de professional die de leerling de samenhang leert ontdekken, om zo onze complexe werkelijkheid te leren doorzien(Jutten, 2009), waarbij de leerling soms oneindig meer deskundig is over de eigen (complexe) werkelijkheid(Delfos, 2007). Goed onderwijs betekent zeker dat docenten hun vak beheersen en dat docenten goed kunnen samenwerken. Goed onderwijs vindt plaats in lerende scholen (Jutten, 2007). Goed onderwijs betekent in ieder geval dat de docent weet heeft van de ontwikkeling van de wereld van het kind. In dit onderzoek is dit de ontwikkeling van de leerlingen in

VMBO leerjaar 1 en 2 en het gaat hier dan om de leeftijd van 12-15 jaar. Hierbij worden de ontwikkeling van de Executieve Functies, de leer – en ontwikkelingstaken, de psychologische ontwikkelingstaken, ontwikkeling van kenmerkende sociale vaardigheden, de ontwikkeling van de relatie docent-leerling en ouders-leerling beschreven vanuit de literatuur.

Van Beemen (2005) benoemt de kenmerken van een effectieve school, terwijl Jutten(2007) vooral ingaat op de inhoud van goed onderwijs en de leertaken van lerenden; hij noemt zowel de docent als de leerling die zich het persoonlijk meesterschap eigen maakt:

“Wat willen we het liefst doen en worden?”(Senge, 2008, p 55)

Dit is de leidraad voor leren. Systeendenken – het ontdekken van samenhangen – om zo de complexe werkelijkheid te kunnen doorzien en het ontwikkelen van mentale modellen zijn van essentieel belang in het onderwijs. Mentale modellen bepalen hoe een leerling de dingen doet en ook hoe hij de werkelijkheid waarneemt. Didactisch Coachen lijkt daarbij aan te sluiten, omdat het antwoord geeft en begeleidt op de vragen wat de taak is, hoe de aanpak is en wat de volgende stap is.

In de National Board of Professional Teachers (n.d.) is het vooral de docent die zich verantwoordelijk voelt voor het lerend vermogen van elk kind, waarbij aandacht is voor het product en het proces van het leren. De docent kan de leerling laten reflecteren op zijn taak en aanpak.

Hattie (2003) beschrijft de kenmerken van de excellente leraar, die een positieve invloed heeft op de prestaties van de leerling, een optimaal klimaat creëert om tot leren te komen, die kan anticiperen, plannen en improviseren op de situatie, meer bereid is om de leerproblemen van de leerling te observeren en ook veel meer in staat is om nuttige feedback te geven aan de leerling. De excellente docent is betrokken bij het leerproces van de leerling en ontwikkelt zelf-regulatie (Boekaerts & Simons, 2010), bouwt mee aan het zelfvertrouwen en zelfbeeld van de lerende. Hattie en Timperley (2007) beschrijven dit als de leerstand en de kwaliteiten van de lerende. Daarnaast is deze excellente docent meer bereid te kijken naar de eigen rol daar waar het gaat om leer- en gedragsproblemen.

Deze vier bronnen geven elk een eigen perspectief op ‘goed’ onderwijs, waarbij alle dimensies van belang lijken te zijn om bij de leerling het gevoel van relatie, competentie, autonomie (Dijkstra, 1999) verder te ontwikkelen.

Het vraagt een lerende school(Jutten, 2007) met enthousiaste en betrokken leraren die de kwaliteit van het onderwijs willen verbeteren om zo het persoonlijk meesterschap (Hattie, 2003; Jutten,2007; Senge, 2008) van de leerling en de docent te vergroten.

4.2 Ontwikkelingstaken

De docent die weet heeft van de ontwikkelingstaken van de leerling VMBO leerjaar 1 en 2, kan beter aansluiten bij de (on)mogelijkheden in het leervermogen van die leerling. De docent krijgt zo een meer-dimensionaal beeld van de leerling en de klas en heeft zo meer inzicht in het lerend vermogen van de leerling, als daarnaast de docent ook een beter probleem-oplossend vermogen ontwikkelt in de omgang met de leerling (Hattie, 2003).

4.2.1 Executieve Functies

“Ze kunnen niet plannen, vergeten steeds hun spullen en praten overal doorheen”, is soms een hoorbare verzuchting over het gedrag van leerlingen in de lerarenkamer. In Schooljournaal nr 10, noemt hoogleraar Bosman van de Radboud Universiteit in Nijmegen het gebrekkige ontwikkelde vermogen om even op je beurt te wachten, te luisteren, impulsen te beheersen en ergens niet doorheen te praten als belangrijk hinderlijk gedrag in de klas, waardoor het lesgeven verstoord kan worden. Inhibitie (Huizinga, 2007) - het vermogen dominante, automatische (motorisch) responsen te onderdrukken - is een van de executieve functies die in ontwikkeling zijn bij VMBO leerlingen van 12 – 15 jaar. Deze executieve functies ontwikkelen zich tot late kindertijd of vroege adolescentie en dit is de leeftijd tussen 12-15 jaar.

Huizinga (2007) en Crone (2009) beschrijven de volgende executieve functies: motorische handelingen, nieuwe informatie verwerken, planning, toepassing regels en flexibel kunnen wisselen tussen regels, volgen van instructies, doelgericht handelen en ontwikkelen van flexibiliteit in het kunnen wisselen tussen taken. Crone (2009) benoemt ook nog de ontwikkeling om hypothetisch en kritisch te kunnen denken en de mogelijkheid om het perspectief van de ander te kunnen innemen; het vermogen om kritisch te kunnen argumenteren is een belangrijke ontwikkeling die plaatsvindt in de adolescentie. Senge (2008) noemt dit de ontwikkeling van het systeemdenken.

Executieve functies zijn gerelateerd aan lees- en rekenvaardigheden, en aan het probleemoplossend vermogen van de leerling.

Daarbij ontwikkelt het werkgeheugen zich tot in de adolescentie; de verzameling van cognitieve processen die het mogelijk maken informatie tijdelijk toegankelijk te houden om zo mentale taken te kunnen uitvoeren.

“De veronderstelling is dat het langdurige ontwikkelingsverloop van executieve functies samenhangt met de relatief trage rijping van de prefrontale cortex” (Dempster, 1992; Stuss, 1992, zoals geciteerd in Huizinga, 2007, p 74).

De docent die inzicht heeft in deze ontwikkelingstaak zal meer bereid zijn te plannen en strategieën te ontwikkelen waardoor deze functies zich kunnen ontwikkelen. Het vraagt model-leren en het aanbieden van didactische structuren (Kagan, 2010) door de docent en daarnaast vraagt het om een duidelijk kader binnen de school hoe docenten en leerlingen met elkaar omgaan en wat de verwachtingen zijn.

4.2.2 Leer- en ontwikkelingstaken

De leerlingen in leerjaar 1 en 2 VMBO maken een kritische ontwikkeling door. Wanneer we kijken naar de vijf disciplines (Jutten, 2007, Senge, 2008) in het leren, dan ligt de ontwikkeling op

- *Persoonlijk meesterschap* - deze ontwikkeling loopt van kiezen, doen van projecten, het ontwikkelen van zelfbeoordeling en beoordeling door klasgenoten naar het verkennen van persoonlijke doelen.
- *Mentale modellen* – de leerling bewaakt, informeert en traint in conflictbeheersing en ontwikkelt de inferentieladder, dit is het vermogen om oorzaak en gevolg onder ogen te zien en de achterliggende gedachten en gevoelens te verwoorden (Senge, 2008).
- *Ontwikkelen gemeenschappelijke visie* – de leerling overlegt over klassenregels en keuzes voor werk en ontwikkelt samenwerken aan projecten met een “open einde”

- *Bevorderen teamleren* – De leerling werkt aan grote groepsprojecten (bijv. de musical in groep 8 en teamactiviteiten) en groeit naar het stimuleren van rechtvaardigheid en samenwerken en kan aan projecten werken met meerdere fasen
- *Systeemdenken* – De leerling leert gedragspatronen zien, kan mindmappen, causale lussen ontwerpen (verleden-heden-toekomstverbanden), die deze steeds verder kan uitbreiden met meer variabelen.

4.2.3 Psychologische ontwikkelingsfase

Westenberg (2002) benoemt vijf psychologische ontwikkelingsfasen. In latere publicaties spreekt Westenberg over psycho-sociale ontwikkelingsfasen. Voor dit onderzoek zijn de volgende fasen van belang: de impulsieve, zelfbeschermende en conformistische fase zijn de fasen die de leerling globaal tussen 8 en 14 jaar zal doorlopen. Leerlingen doorlopen deze drie fasen in hun eigen tempo, omdat dit de globale leeftijden zijn waarop deze fasen worden doorlopen.

- Voor 8-9 jarigen is de impulsieve fase een fase waar de sturing door ouders en verzorgers en docenten een essentiële rol spelen.
- Voor 10-13 jarigen is de zelfbeschermende fase gericht op zelfredzaamheid en het in bedwang houden van de eigen emoties. De leerling verandert in een kritische en gesloten jongere, die een egocentrische houding kan aannemen. Senge(2008) beschrijft de ontwikkeling van verschil tussen fantasie en realiteit en het ontdekken van verschillen tussen de mentale modellen van verschillende mensen
- Dit verandert op ongeveer 13-14 jarige leeftijd in de conformistische fase waar de leerling zich meer op anderen zal richten en erg gevoelig is voor sociale feedback. Peers worden erg belangrijk in deze fase. De relatie met de ouders ontwikkelt zich meer vriendschappelijk en op basis van wederkerigheid. Dit lijkt te onderschrijven dat leerlingen in leerjaar 2 een meer democratische leidersstijl verwachten van hun ouders en leraren (van Beemen, 2005). Senge(2008) beschrijft dat de leerling meer gericht is op abstractie en reflectie.

4.2.4 Sociale vaardigheden

Sociale vaardigheden betreffen de ontwikkeling van de relatie met de ander: het ontwikkelen van het perspectief van de ander (Delfos, 2007; Senge, 2008) en daarmee het ontwikkelen van empathie:

“... seeing with the eyes of another, hearing with the ears of another, and feeling with the heart of another” (Adler, 1956, p 135, zoals geciteerd in Beaty-O’Farrell, Green & Hanna, 2010, p 6)

De leerlingen ontwikkelt zich verder op het gebied van vriendschappen, waarbij de peer-contacten (van zelf-bescherming tot conformisme) een belangrijke rol gaan spelen voor de ontwikkeling van het zelf-beeld en de ontwikkeling van gedeelde waarden en normen (van Beemen, 2005; Hattie, 2003) de leerling ontwikkelt verder de loyaliteitsverbanden die nu verder gaan dan alleen het gezin waar de leerling in opgroeit (Kummeling, Grimberg & Hendriksen, 2009).

De leerling ontwikkelt assertief gedrag, oefent nog meer in conflicthantering en ontwikkelt zelf-beheersing (Senge, 2008).

4.2.5 Relatie school – leerling – ouders

De leerling functioneert in een context van schoolomgeving en thuisomgeving.

De ontwikkeling van de autonomie en competentie (Dijkstra, 1999) staan centraal in het regulier voortgezet onderwijs. Kummeling, Grimberg en Hendriksen (2009) beschrijven drie hiërarchieën die van wezenlijk belang zijn om te onderkennen in de begeleiding van de leerling: affectieve/emotionele hiërarchie, verantwoordelijkheidshiërarchie en deskundigheidshiërarchie. Zij benoemen de rollen en posities en de daarbij behorende verwachtingen, taken en bevoegdheden.

Het regulier voortgezet onderwijs is vooral didactisch eindverantwoordelijk, waarbij het zaak is dat school een lerende omgeving (Jutten, 2009) is en blijft.

De school heeft een afgeleide pedagogische verantwoordelijkheid en ook hier is het zaak dat de school zich blijvend bezint op haar pedagogische verantwoordelijkheden. Het erkennen dat ouders eindverantwoordelijk zijn en blijven is een grondhouding. Daarmee kan school in de deskundigheidshiërarchie (Kummeling, Grimberg & Hendriksen, 2009) de eindverantwoordelijkheid houden.

De thuisomgeving neemt de belangrijkste rol in de emotionele en affectieve hiërarchie in. School neemt een niet vanzelfsprekende rol in deze hiërarchie in. Wanneer van docenten verwacht wordt in te zetten op de relatie (Dijkstra, 1999) is het van belang de rol van de thuisomgeving te erkennen en te onderkennen en weet te hebben van de kwetsbaarheid van de rol van de docent in deze positie. De leerling redeneert vooral en eerst vanuit de relatie (Dijkstra, 1999; Hattie, 2003; Hattie & Timperley, 2007; Kummeling, Grimberg & Hendriksen, 2009).

De ontwikkeling die de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 in relatie tot de docent en de ouders doormaakt, laat veel overeenkomsten zien.

In leerjaar 2 VMBO zal het losmakingsproces op gang komen. De leerling zal de docent en de ouder bevragen op waarden en normen. De ouder/leerkracht krijgen meer en meer de rol van mentor. Daar waar in leerjaar 1 VMBO de docent nog degene is die bemiddelt in conflicten, degene is die het echte leven uitlegt aan de hand van voorbeelden, ontwikkelt de rol van de docent zich in leerjaar 2 meer tot de rol van de mentor: beschikbaar zijn, maar niet voorzeggen (Senge, 2008). De ouder/docent heeft wel degelijk een voorbeeldfunctie in houding en daden. De leerling stelt de mening van de leraar/ouder zeer op prijs, maar zal de docent/ouder niet meer met dezelfde vanzelfsprekende autoriteit behandelen. Het ontwikkelen van een meer democratische leidersstijl wordt door Van Beemen (2005) genoemd als voorwaarde voor het in stand kunnen houden van een goede relatie met de leerling.

De docent zal meer op sociale vaardigheden moeten letten dan op kennisoverdracht, daarmee stimuleert de docent het persoonlijk meesterschap bij de leerling op het gebied van sociale vaardigheden om zo het eigen persoonlijk meesterschap (Jutten, 2009) te kunnen ontwikkelen.

4.3 Stagnatie in het leren

Een levenlang leren kan alleen dan wanneer het lerende kind zicht heeft op zijn kwaliteiten en daarbij een interne locus of control (Delfos, 2007) ontwikkelt. De leerstand van de leerling (Hattie & Timperley, 2003) is van wezenlijk belang voor het tot leren komen van de leerling. Belangrijk is dat de leerling zich op z'n gemak voelt, vanuit de behoefte erbij te horen en vanuit de angst buitengesloten te worden. (Crone, 2009; Delfos, 2007; Dijkstra, 1999; Jutten, 2009) Het is belangrijk dat de leerling positieve feedback krijgt en dat de leerling weet welke kwaliteiten hij/zij heeft en kan inzetten bij elk onderdeel.

Delfos (2001) en Boekaerts en Simons (2010) noemen de factoren die zowel belemmerend als beschermend van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van het lerend en ontwikkelend vermogen van elk kind. De samenleving en de omgeving van het kind en kindkenmerken zijn alle factoren die een grote invloed hebben op het lerend vermogen van de leerling. Deze contextuele benadering (Kummeling, Grimberg & Hendriksen, 2009) vraagt om een docent die weet heeft van die dimensies van het kind. Deze docent zal in staat zijn het leerproces van de leerling te ondersteunen. Het vraagt echter een respectvolle "with-it-ness" (Hattie, 2003) van de docent. In de begeleiding van de leerling is het dan van belang op een respectvolle manier te kijken wat het kind belemmert in het leren en wat het kan beschermen. In bijlage 9.2 is dit verder uitgewerkt.

Docenten kunnen met behulp van de adviezen van de deskundigen hun eigen professionaliteit in de omgang met de leerling vergroten en verdiepen. Het vraagt van de docent een reflecterende houding in de omgang met de leerling.

Het reguliere voortgezet onderwijs is ingericht op het stimuleren en toetsen van veelal de cognitieve intelligentie. Wanneer echter de Meervoudige Intelligenties van Gardner (2010) als uitgangspunt genomen zouden worden, waarbij de excellente docent een optimaal klimaat voor het leren kan creëren en zo passende uitdagende leeromgeving kan inrichten (Hattie, 2003) zou de docent de idee kunnen ondersteunen dat elke leerling kan leren en zich wil ontwikkelen (Jutten, 2009).

De inrichting van de vakcolleges lijken meer recht te doen aan deze Meervoudige Intelligenties. De leerling die succeservaringen kan toeschrijven aan een interne locus of control kan groeien in mogelijkheden, waarbij intelligentie een startpositie kan zijn met daarnaast een ondersteunende en stimulerende thuis – en schoolomgeving.

4.4 Didactisch Coachen

Didactisch Coachen geeft feedback op vier dimensies:

- Taak of inhoud (feedback Task),
- Aanpak of leerstrategie (feedback Process),
- "Leerstand" van de leerling (feedback Regulation),
- Persoonlijke kwaliteiten (feedback Self) .

Het is een systematische manier om het leerproces van de leerling te begeleiden. (Hattie & Timperley, 2007)

De feedback die gegeven wordt heeft drie kenmerken: deze is positief geformuleerd en geeft verandertips, is specifiek en niet te lang en is op de taak gericht en kent verleden, heden en toekomst.

Bij didactisch coachen is het van belang dat de docent aandacht geeft aan de vier genoemde dimensies, en ingaat op de relatie docent-leerling en het gevoel van succes en falen dat ten grondslag ligt aan leren. Verder benoemt en be vraagt de docent de uitvoer en de aanpak van het werk en is gericht op het benoemen van de kwaliteiten van de leerling en checkt of de feedback ontvangen en verwerkt is (Voerman & Faber, n.d.). Uit onderzoek van Hattie en Timperley (2007) is gebleken dat feedback op leerstrategieën gegeneraliseerd kan worden.

Een docent die zich het didactisch coachen eigen maakt kan dan naast het stellen en sturen van doelen, de leergierigheid bij de leerling uitlokken, het initiatief stimuleren bij de leerling, de leerling mogelijkheden laten verzinnen, experimenteren en het initiatief laten nemen (Boekaert & Simons, 2010).

Dit wordt onderbouwd door Hattie en Timperley(2007) die schrijven dat het van belang is dat de docent die inhoudelijk deskundig is, een kader aanbiedt waarbinnen de leerling leert en waarop dan feed-back ontvangen kan worden. De leerling wordt daarmee een actieve bouwer van zijn eigen leerproces, binnen het kader dat de docent hem aanreikt. Zij benoemen drie hulpvragen: Wat doe ik? Hoe doe ik dat? En wat is de volgende stap? En ook hier wordt het persoonlijk meesterschap (Jutten, 2007; Senge, 2008) ontwikkeld.

Als daarnaast leren een belangrijke sociale bezigheid is, dan is het van belang dat uit de sociale omgeving ook goede feedback ontvangen kan worden. De peers, ouders en docenten maken deel uit van die sociale omgeving , waarbij uit het onderzoek van Hattie (2003) de excellente docent 30% van de invloed is op de ontwikkeling van de leerling.

Didactisch Coachen kan dan een planmatige en doelgerichte wijze van interveniëren door de leraar zijn, waarin hij/zij het denken van de leerling stimuleert, op een manier die motivatieverhogend en leerbevorderend werkt.

Samenvattend

Een school waar door ouders en docenten nagedacht wordt over goed onderwijs, kan een gedeelde visie ontwikkelen van waaruit gewerkt wordt.

Het persoonlijk meesterschap van de docent wordt ontwikkeld doordat deze weet welke ontwikkelingsstaken een leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 heeft.

Levenslang leren kan alleen dan wanneer de lerende zicht heeft op zijn kwaliteiten en daarbij een interne locus of control ontwikkelt. De docent die met behulp van professionals en reflectie meer inzicht krijgt in de belemmerende en beschermende factoren in de ontwikkeling van het lerend vermogen van het kind, kan de leerling (beter) (ortho)pedagogisch en (ortho)didactisch begeleiden. Daarmee is de ondergrond beschreven waarop didactisch coachen als middel ingezet kan worden om de leerling te begeleiden in het opdoen van leerervaringen. Uit onderzoek is gebleken dat de docent die inhoudelijk en professioneel deskundig is, een kader kan aanbieden waarbinnen de leerling leert en waarop dan gecoacht kan worden.

4. Onderzoek

5.1 Opzet en verantwoording van het onderzoek

De onderzoeksgroep bestaat uit de leerlingen van K2G, K2H en VC2H. Dit is de leeftijdsgroep tussen 12-15 jaar. De leerlingen volgen allen het lesprogramma VMBO Kaderberoepsgerichte Leerweg, leerjaar 2.

	Jongens	Meisjes	Geboortedatum leeftijd	Totaal
VMBO KB - K2G	8	13	94.9-97.9	22
VMBO KB - K2H	10	17	95.11-97.8	27
VMBO VC - VC2H	17	2	95.10-97.9	19

bron: administratieprogramma @VO school

De leerlingen van K2G en K2H volgen de reguliere lessentabel voor het VMBO, VC2H volgt de lessentabel voor het vakcollege Techniek. In bijlage 9.1 staat de lessentabel beschreven.

Daaraan gekoppeld zijn de ouders van deze leerlingen en de docenten die lesgeven aan deze klassen. Er zijn 33 ouders die een brief met de oudervragenlijst hebben gekregen. De namen van de ouders zijn willekeurig gekozen: de docent heeft per klas de namen van de leerlingen op briefjes geschreven en er 33 blind uitgekozen.

K2G = 11/22 leerlingen (50%)	K2H = 13/27 leerlingen (48,1%%)	VC2H=9/19 leerlingen (47.4%)
---------------------------------	------------------------------------	---------------------------------

Er zijn 33 oudervragenlijsten verstuurd. 15 oudervragenlijsten zijn teruggestuurd. Dit is een respons van 45.4%.

De 27 docenten die op het rooster staan voor deze klassen hebben de docentenvragenlijst gekregen. 17 docenten hebben de docentenvragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 62.9 %.

Er zijn drie klassengesprekken geweest, hier is de respons dus 100% van de aanwezige leerlingen geweest.

Vier leerlingen uit K2H, vier leerlingen uit VC2H en vijf leerlingen uit K2G hebben het leerlingenlogboek ingevuld.

De docent heeft twee ochtenden vier lessen geobserveerd in K2H en VC2H. Roostertechnisch was het niet mogelijk te observeren in K2G.

Verantwoording van de manier van onderzoeken.

De aanleiding voor dit onderzoek is beschreven in de inleiding. De docent wil onderzoeken wat er gebeurt, hoe het ervaren wordt en welke de verbeterpunten kunnen zijn. Daardoor is dit onderzoek vooral een observerend (door de docent) en inventariserend onderzoek geworden. Het is een manier geworden om "in gesprek" te gaan met zoveel mogelijk respondenten tegelijk.

In het onderzoek zijn op verschillende manieren drie onderwerpen aan bod gekomen:

- Goed onderwijs

- Didactisch Coachen
- Stagnatie in het leren

Goed onderwijs

Naar aanleiding van het literatuuronderzoek heeft de docent elf uitspraken opgeschreven. Ouders en docenten hebben hun top –drie aangegeven (ranking), waarmee hopelijk de verschillen in visie tussen ouders en docenten duidelijk kunnen worden. De elf uitspraken zijn gebaseerd op van Beemen (2005), Jutten(2007), National Board of Professional Teachers(n.d.) en Hattie(2003). Er is gekozen voor een top-drie in plaats van een schaalverdeling om zo de verschillen in visie tussen de ouders en de docenten boven water te krijgen.

Didactisch Coachen

De observatie- en turflijst, het leerlingenlogboek en de oudervragenlijst en docentenvragenlijst hebben vanuit de verschillende perspectieven dezelfde vragen voorgelegd gekregen. Daarmee is de triangulatie beschreven. Voor de methode heeft de docent het onderzoek van Ogynski (2003) als leidraad gebruikt.

Het onderzoek van Ogynski(2003) beschrijft de noodzaak van het opbouwen van self-efficacy (zelfbewustzijn), om zo de intrinsieke motivatie te ondersteunen.

Daar waar een leerling kan vertrouwen op/kennis heeft van het vertrouwen in zijn mogelijkheden, hoe hij zijn kwaliteiten kan toepassen en hoe hij deze kan toepassen om tot leren te komen, is dit een factor om de intrinsieke motivatie te versterken.

In het onderzoek van Ogynski(2003) is gekeken naar de positieve feedback die leerlingen kregen in een les. Dit is met een turflijst gebeurd, met de volgende items:Ik voel dat het klaslokaal een veilige plek is; ik weet dat ik hulp kan krijgen als ik dit nodig heb; ik hoor mijn docent de hele dag positieve opmerkingen maken; ik zou graag meer positieve opmerkingen horen; ik wil leren; ik zorg dat mijn opdrachten over het algemeen af zijn.

Deze turfgegevens komen overeen met vier onderdelen waarop didactisch coachen plaatsvindt

- “wat”(taak),
- “hoe”(aanpak/leerstrategie),
- “leerstand”,
- “kwaliteiten”

Voor dit onderzoek is de ‘aanpak/strategie’ (“hoe”) toegevoegd. Dit heeft de volgende items opgeleverd:

- de leerling voelt zich op zijn gemak in de les – bevraagt leerstand
- de leerling krijgt de hulp en begeleiding die hij nodig heeft - bevraagt ontwikkelen
“aanpak/strategie”
- de leerling weet wat hij moet doen voor school – bevraagt “taak”
- de leerling weet hoe hij zijn taak moet aanpakken – bevraagt “aanpak/strategie”

- de leerling krijgt complimenten - bevraagt "leerstand"
- de leerling krijgt kwaliteiten benoemd – bevraagt "kwaliteiten"
- de leerling heeft kunnen leren – bevraagt "leerstand"
- de leerling krijgt het werk af – bevraagt "taak" en "aanpak/strategie"

Dit heeft geresulteerd in de observatie- en turflijst (bijlage 9.9), de oudervragenlijst(bijlage 9.3) en de docentenvragenlijst (bijlage 9.4). Ook is dit de grondslag geweest van het leerlingenlogboek(bijlage 9.10)Daarnaast zijn in het klassengesprek de onderwerpen "leerstand" en "kwaliteiten" aan de orde geweest (bijlage 9.8)

Zowel in de docentenvragenlijst als in de oudervragenlijst is er ruimte voor opmerkingen, om zo de respondenten de gelegenheid te geven hun gedachten te uiten.

Stagnatie leren

Het onderdeel van de oudervragenlijst dat gaat over de stagnatie leren, bevat uitspraken die afgeleid kunnen worden uit de lijst belemmerende/beschermende factoren van het kind en zijn omgeving (bijlage 9.2). Hier zijn 22 uitspraken opgeschreven waar ouders vijf voor hun kind geldende uitspraken konden opschrijven. In het klassengesprek konden leerlingen zelf de uitspraken doen.

Klassengesprek

Het klassengesprek heeft plaatsgevonden in VC2H op donderdag 12 mei 2011 en in K2G op donderdag 26 mei 2011. In K2H op dinsdag 31 mei 2011.

Doel van het gesprek was om informatie van alle leerlingen te krijgen, door middel van de didactische structuur Denken-Delen-Doornemen (Gardner, 2010) Bij deze structuur denken leerlingen eerst individueel na over een aantal vragen, daarna delen ze hun gedachten met een gesprekspartner waarna klassikaal geïnventariseerd wordt hoe de meningen, gedachten zijn. In bijlage 9.9 zijn de gedachten van de leerlingen geïnventariseerd.

Deze didactische structuur stimuleert het denkend vermogen van elke leerling. Voorwaarde is dat het stil is tijdens deze fase, waardoor de "leerstand" van de leerling op "aan" komt te staan.

Volgens de coöperatieve leerstrategieën van Kagan (2010) is de didactische structuur Denk–Twee–Doe Mee of Denken-Delen–Doornemen geschikt om in korte tijd informatie, gedachten en meningen van leerlingen boven water te krijgen om zo een klassengesprek te houden.

De triangulatie in schema weergegeven

Voor het onderzoek is het van belang te zien hoe en met welke instrumenten de vragen onderzocht worden. In bijlage 9.12 is de triangulatie schematisch weergegeven.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de verschillende deelonderzoeken.

In 6.1 zal te lezen zijn dat docenten iets meer geneigd zijn om in te zetten op "orde" houden (een voorwaarde om te komen tot goed onderwijs) en ouders 'gewoon' goed onderwijs voor hun kinderen willen. Het zou kunnen zijn dat de ouders de voorwaarden als vanzelfsprekend ervaren en de docenten weten hoe ingewikkeld het soms kan zijn om aan die voorwaarde te voldoen.

Ook is de bronvermelding van de stellingen weergegeven.

In 6.2 worden de resultaten van de ouders en docenten over de acht vragen didactische begeleiding onder elkaar gezet in een staafdiagram. Vervolgens kan dit vergeleken worden met het leerlinglogboek en de observatie-en turflijst. Dan kan het verschil zijn dat ouders en docenten wel aangeven kwaliteiten te benoemen en complimenten te geven, maar dat dit niet altijd zichtbaar wordt voor de leerling en de observant.

In 6.3 en 6.4 kunnen de uitspraken van ouders en docenten uit de beide vragenlijsten met elkaar vergeleken worden. Deze uitspraken zijn geïnventariseerd in bijlage 9.9. De docent heeft hier niet een echte analyse op kunnen loslaten al geven de uitspraken van zowel de ouders en de docenten inzichten.

In 6.5 en vraag 3 van 6.6 kunnen de redenen voor de stagnatie in het leren met elkaar vergeleken worden, waarbij als kanttekening gezet kan worden, dat leerlingen in een klassensituatie niet alle redenen zullen noemen. Het niet hebben van tijd voor school kan verschillende oorzaken hebben. Dit is niet nader onderzocht.

Bij zowel 6.7 als 6.8 dient opgemerkt te worden dat het een zeer klein onderzoek betreft. De analyse kan nog nauwelijks doorgetrokken worden naar conclusies.

In het volgende hoofdstuk worden voorzichtige conclusies verbonden aan de resultaten, waarna reflectie op de uitkomsten zal volgen die zullen resulteren in aanbevelingen en suggesties. Ook zal de kennisdeling beschreven worden.

6.1 Verwerking en analyse top drie van Goed Onderwijs voor zowel de docenten als de ouders

In onderstaande tabel staat de top-drie die zowel door ouders als docenten aangegeven zijn. Ook heeft de docent de herkomst van de stellingen genoteerd.

	27 docenten (11vrouw/16 man) 17 respondenten = 62.9% (8 vrouw/8 man)		K2G = 11/22 leerlingen (50%) K2H = 13/27 leerlingen (48,1%%) VC2H=9/19 leerlingen (47.4%) 33 leerlingen = 38.5% 15 respondenten 45.4%
--	---	--	---

	Goed onderwijs volgens docenten				Goed onderwijs volgens ouders/verzorgers		
	1	2	3		1	2	3
1. (van Beemen, 2005): Goed onderwijs betekent dat de lessen op tijd beginnen, er effectief lesgegeven wordt en dat de sfeer in de klas ontspannen is	3/17 17.6%	4/17 23.5%	3/17 17.6%		5/15 33.3 %	3/15 20%	3/15 20%
2. (NBPTS.org, n.d.): Goed onderwijs betekent dat elk kind alle kansen krijgt, ongeacht sekse, kleur of afkomst. (van Beemen, 2005): Goed onderwijs betekent dat de leraar een positieve verwachting heeft van alle leerlingen.	4/17 23.5%	1/17 5.8%	6/17 35.2%		6/15 40%	3/15 20%	3/15 20%
3. (Jutten, 2009): Goed onderwijs stimuleert systeemdenken. Door kinderen te leren denken in samenhangen kunnen ze de complexe werkelijkheid om zich heen wat beter doorzien.		1/17 5.8%	3/17 17.6%			3/15 20%	1/15 6.7%
4. (Jutten, 2009): Goed onderwijs betekent een lerende school: enthousiaste en betrokken leerlingen en leraren in een school die deel uitmaakt van de omgeving.	1/17 5.8%	7/17 41%	5/17 29.4%		1/15 6.7%		4/15 26.7 %
5.(NBPTS.org, n.d.) Goed onderwijs betekent dat de leraar aandacht heeft voor het product van het leren en het proces van het leren.		1/17 5.8%	2/17 11.7%		1/15 6.7%	3/15 20%	1/15 6.7%
6.(Van Beemen, 2005): Goed onderwijs betekent dat de leraar de motivatie van de leerlingen stimuleert.	3/17 17.6%	1/17 5.8%	2/17 17.6%		2/15 13.3 %		3/15 20%

<u>7.(Van Beemen, 2005):</u> Goed onderwijs betekent dat de leerlingen mogen beslissen wat er gebeurt in de les.	1/17 5.8%	3/17 17.6%				2/15 13.3%
<u>8.(Van Beemen, 2005):</u> Goed onderwijs betekent dat er op een respectvolle manier orde wordt gehouden.			6/17 35.2%		2/15 13.3%	2/15 13.3%
<u>9.(NBPTS.org, n.d.)</u> Goed onderwijs betekent dat leraren zich verantwoordelijk voelen voor het lerend vermogen van elk kind.		3/17 17.6%	2/17 11.7%		2/15 13.3%	2/15 13.3%
<u>10.(Jutten, 2009):</u> Goed onderwijs stimuleert het persoonlijk meesterschap bij leerlingen en docenten: wat wil ik maken van mijn leven?		2/17 11.7%	5/17 29.4%		2/15 13.3%	3/15 20%

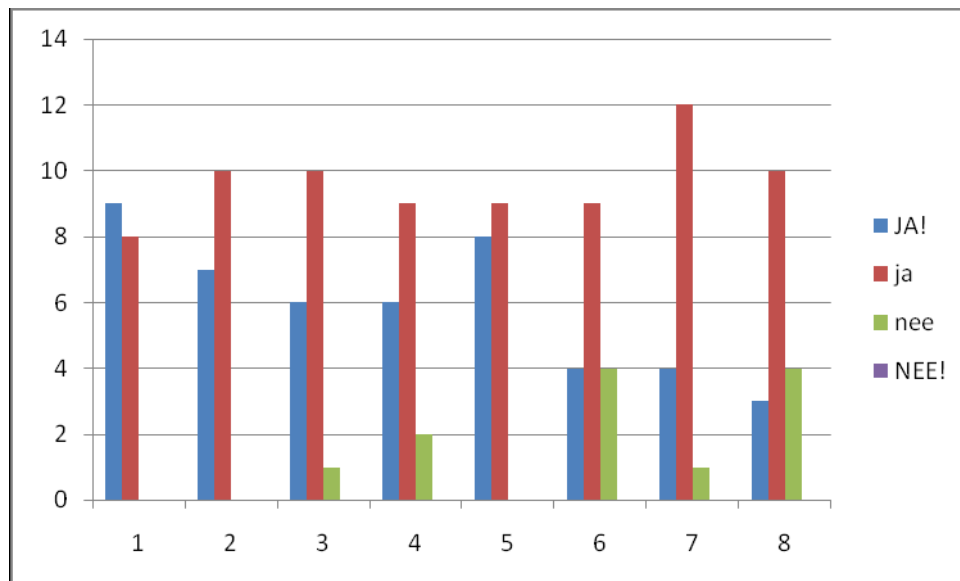
Analyse

Sommige ouders en docenten hebben bij alle uitspraken een 1 of 2 of 3 gezet, waarmee de scores wellicht niet helemaal zuiver zijn.

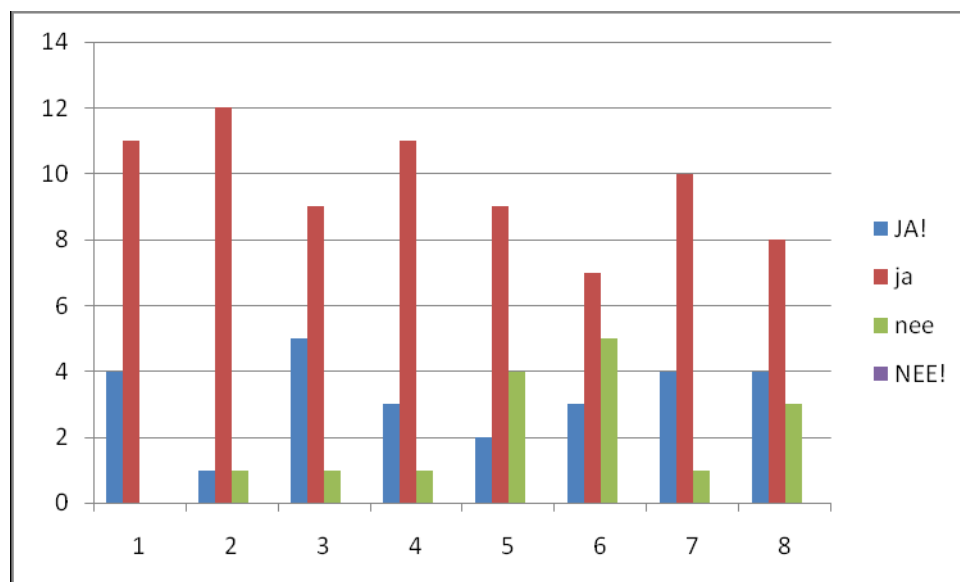
- Uitspraak 1 wordt in hoge mate gedeeld door ouders en docenten.
- Wanneer uitspraak 2 en 10 bij elkaar gezet worden, dan komen in beide uitspraken de mening van de ouders en docenten overeen. Beide uitspraken gaan over kansen in het onderwijs.
- Opvallend is het verschil bij uitspraak 4. Voor docenten lijkt het belangrijk te zijn deel uit te maken van een lerende omgeving en voor ouders is dit minder zichtbaar belangrijk.

6.2 Verwerking en analyse van de resultaten over de acht vragen over de didactische begeleiding van zowel de docenten als de ouders.

De acht uitspraken over didactische begeleiding staan in paragraaf 5.2 uitgelegd. Ook in bijlage 9.3 en bijlage 9.5 worden ze genoemd. Ze zijn elk vanuit een ander perspectief beschreven.

Figuur 1 - grafiek docentenvragenlijst didactische begeleiding

Figuur 2- grafiek oudervragenlijst didactische begeleiding

Analyse

Opvallend lijkt dat niemand NEE! als keuze heeft aangemerkt in zowel de docentenvragenlijst als de oudervragenlijst. Misschien zijn de keuzen te hard geweest, terwijl de respondenten liever de nuance gekozen hadden. Deze nuances zijn wel in de opmerkingen door zowel de ouders als de docenten verder uitgewerkt – zie bijlage 9.4 en 9.7.

Voorzichtig zou het volgende geanalyseerd kunnen worden:

- De docenten zijn overtuiger over dat zij de leerling op hun gemak laten voelen - ouders zijn voorzigtiger over deze uitspraak.
- Voor wat betreft uitspraak 2 en 3 lijken ouders en docenten ongeveer dezelfde scores te laten zien.

- In uitspraak 5 – over het geven van complimenten hebben - hebben de ouders duidelijk vaker “nee” genoemd.

6.3 Verwerking en analyse van de opmerkingen bij de acht vragen over de didactische begeleiding en resultaten van de open vragen naar de stagnatie in het leren en mogelijke oplossingen van de ouders

Analyse acht vragen didactische begeleiding

In bijlage 9.4 zijn de opmerkingen van de ouders verwerkt. Het is lastig een analyse te maken van de diversiteit van de opmerkingen die bij de verschillende items staan; het is zeker zinvol om ze te lezen – er staan verbeter tips ten behoeve van het ontwikkelen van het persoonlijk meesterschap in.

- Docenten zouden onderling beter afspraken kunnen maken.
- Niet bij elke docent kan er aansluiting zijn, net als in het echt, zolang er maar respectvol omgegaan wordt met elkaar
- Wanneer ouders en docenten de hulpvraag wel zien, maar het kind niet, dan zouden ouders en docenten meer moeten samenwerken
- Te weinig contact mogelijk met docenten
- De hulpvraag ligt te veel bij de ouders, als zij niets aangeven, doet school er te weinig mee
- Niet elke docent is bereid tot extra hulp en begeleiding terwijl dat wel zou moeten.

De open vragen die de stagnatie in het leren bevraagd hebben worden hieronder geanalyseerd

Analyse – open vraag 1:

Hoe ervaart u het als uw kind geen zin heeft om te leren?

	Aantal keren aangegeven/ aantal reacties	Percentage
A Geen probleem	5/15	33.3%
B Overleg en stimuleren	4/15	26.7%
C Niet leuk	3/15	20%
D Diversen	2/15	13.3%
E Weinig huiswerk	3/15	20%

Analyse – open vraag 2:

Hoe helpt u uw kind als het niet gemotiveerd lijkt voor schoolwerk?

	Aantal keren aangegeven/ aantal reacties	Percentage
A Toekomst	4/15	26.7%
B Helpen	5/15	33.3%
C Praten en Stimuleren	6/15	40%
D Diversen	1/15	6.7%

Analyse – open vraag 3 :

Welke hulp zou u meer van school willen dan nu het geval is?

	Aantal keren aangegeven/	Percentage
--	--------------------------	------------

	aantal reacties	
A paspoort = goed plan	1/15	6.7%
B hulp bij moeilijke vakken	1/15	6.7%
C afspraken : duidelijk en vast	3/15	20%
D extra uitleg	1/15	6.7%
E huiswerk op internet zetten	2/15	13.3%
F= diversen	4/15	26.7%

Analyse

- Ouders lijken het geen probleem te vinden dat hun kind “geen zin” heeft, al zullen ze overleggen en stimuleren. 20% van de ouders vindt het niet leuk dat het kind geen zin heeft
- Ouders lijken over het algemeen een positieve aanpak te kiezen wanneer ze hun kind helpen bij ongemotiveerdheid – dit lijkt overeen te komen met de democratische opvoedstijl (4.2.5) die helpend kan zijn bij het opvoeden van pubers.
- Uit vraag 3 is niet een eenduidig antwoord te destilleren.

6.4 Verwerking en analyse van de opmerkingen bij de acht vragen over de didactische begeleiding en resultaten van de open vragen naar de stagnatie in het leren en mogelijke oplossingen van de docenten.

In bijlage 9.7 zijn de opmerkingen bij de acht vragen over didactische begeleiding en de open vragen over stagnatie in het leren verwerkt. Het is lastig een analyse te maken van de diversiteit van de opmerkingen die bij de verschillende items staan; het is zeker zinvol om ze te lezen – er staan verbetertips ten behoeve van het ontwikkelen van het persoonlijk meesterschap in.

- Uit de opmerkingen van de docenten lijkt het erop dat ze een voorwaarde verbinden aan het geven van complimenten: de leerling moet de inzet tonen – terwijl uit de literatuur kan blijken dat de “leerstand” bevorderd lijkt te worden door positieve feedback. Hier lijkt een tegenstelling te liggen.
- Hulp en begeleiding wordt gegeven vanuit de voorwaarde dat de leerling inzet laat zien, het is het belonen van een positieve werkhouding. Docenten kiezen voor een individuele benadering.
- Docenten bieden duidelijkheid en structuur, geven dwarsverbanden met andere vakken.
- Docenten geven aan dat het toch van belang is om structuur en aanpak aan te bieden.
- Het benoemen van kwaliteiten en het geven van complimenten doet het zelfvertrouwen vergroten.
- Controle op de taak en huiswerk is van belang om het voor leerlingen overzichtelijk te houden.

Analyse Open vragen

Analyse – open vraag 1:

Hoe merk je dat een leerling geen zin heeft om te leren?

	Aantal keren aangegeven/ aantal reacties	Percentages
A desinteresse	4/17	23.5%
B gedrag	10/17	58.8%
C organisatie	1/17	5.8%
D geen contact	2/17	11.7%

Analyse – open vraag 2:

Hoe help je een leerling die niet gemotiveerd lijkt voor schoolwerk?

	Aantal keren aangegeven/ aantal reacties	Percentages
A plezier	2/17	11.7%
B belonen,stimuleren	6/17	35.2%
C toekomst	5/17	29.4%
D individueel op gang helpen	4/17	23.5%
E eisen stellen	2/17	11.7%
F diversen	2/17	11.7%

Analyse – open vraag 3:

Welke hulp bied je aan als het leren niet lukt?

	Aantal keren aangegeven/ aantal reacties	Percentages
A extra uitleg, extra les	9/17	52.9%
B samenwerking leerlingen	3/17	17.6%
C stimuleren, positief benaderen	3/17	17.6%
D diversen	3/17	17.6%

Analyse

- Docenten lijken vooral het gedrag te noemen als aanwijzing voor “geen zin”.
- Daarnaast lijken de strategieën die docenten gebruiken om ongemotiveerde leerlingen te stimuleren overeen te komen met die van de ouders.
- Docenten kiezen veel voor extra uitleg en extra les om hulp te bieden, onduidelijk is of de docent dan leerstrategieën aanbiedt om het persoonlijk meesterschap van de leerling te vergroten. Hier is niet op doorgevraagd.

6.5 Verwerking en analyse van de verzamellijst over stagnatie aangegeven door de ouders

Mijn kind heeft geen zin	8
Mijn kind heeft veel andere activiteiten	3
Mijn kind is chaotisch	4
Mijn kind is faalangstig	3
Mijn kind weet niet hoe hij het huiswerk moet beginnen	2

Mijn kind is niet gemotiveerd voor school	2
Mijn kind helpt thuis veel mee	2
Er zijn huiselijke omstandigheden waardoor het allemaal niet lukt	2
Mijn kind voelt zich niet op zijn gemak op school	1
Mijn kind is erg angstig en leren lukt dan gewoon niet	
Mijn kind ziet het nut niet in van huiswerk maken	2
Mijn kind zit veel achter de computer	5
Mijn kind doet veel aan sport	3
Mijn kind helpt veel mee in het bedrijf thuis	1
Mijn kind heeft leerproblemen	4
Mijn kind vindt school veel te gemakkelijk	1
Mijn kind vindt school veel te moeilijk	
Mijn kind doet een deel van de huishouding	
Mijn kind wordt gepest	1
Mijn kind is ziek	2
Mijn kind vindt het niet leuk op school	3
Mijn kind heeft geen enkel probleem met leren	2

Analyse

Niet alle ouders hebben vijf items aangekruist, dus het is lastig om hier een analyse op los te laten – het is een inventarisatie geworden met daarin een aantal gebieden die een indicatie van stagnatie kunnen aangeven.

Wanneer dit naast de inventarisatie van vraag 2 van het klassengesprek zou gelegd worden, dan zal “geen zin” in deze inventarisatie meer uitgesplitst zijn.

6.6 Verwerking en analyse van de klassengesprekken met K2G-K2H-VC2H over goed onderwijs, stagnatie van het leren , benodigde hulp bij de stagnatie en hoe zij weten wat hun kwaliteiten zijn

De klassengesprekken volgens de opzet in bijlage 9.8 hebben plaatsgevonden op donderdag 12 mei 2011 in VC2H, op donderdag 26 mei 2011 in K2G en op dinsdag 7 juni in K2H.

In bijlage 9.9 zijn de antwoorden van de leerlingen weergegeven. De inventarisatie en analyse is per vraag.

Analyse vraag 1			
Wat betekent “goed” onderwijs voor jou?			
	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A Goede leraren	6	8	10
B Goede uitleg	5	4	4
C Leuk, plezierig	4	5	3
D Leersfeer	5	4	4
E Goed materiaal	1		
F Weinig huiswerk	1	1	2
G Goed voor mij!	3		5
H Techniek, praktisch	2		

I Hulp		2	4
J Maandag vrij, later beginnen		1	1
K Goed gedrag, rust in de les		1	
M Toekomst			3
N iPad			2
O Niet te streng			2

Er zijn verschillen in de klassen zichtbaar, wat betreft de rubrieken. Dit kan te maken hebben met de sfeer van de klas, de relatie die de onderzoekende docent heeft met de betreffende klas en dus de context waarin de vragen gesteld worden en het tijdstip van de dag waarop de vragen gesteld worden.

Overeenkomstig zijn de rubrieken

A goede leraren

B goede uitleg

C Leuk en plezierig

D Leersfeer

Wanneer de rubrieken naast de vier standen van het didactisch coachen gelegd zouden worden, dan beschrijven ze de volgende onderdelen ervan

A+ C zijn van invloed op de leerstand

B is van invloed op de leerstand en op het ontwikkelen van de leerstrategieën

D is van invloed op de leerstand

Analyse vraag 2

Waardoor lukt het (soms) niet om te leren?

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A Concentratie	5	7	6
B Geen zin	4	2	4
C Interesse	4	1	1
D Geen tijd	5	4	4
E Storingen	2	1	6
F Te moeilijk	2	3	5
G Durf	1		5
H Te veel	1	1	
I Geen idee	1	1	1
J Niet lekker in mijn vel			1
K Vervelende leraren			

Er zijn verschillen in de klassen zichtbaar, wat betreft de rubrieken. Dit kan te maken hebben met de sfeer van de klas, de relatie die de onderzoekende docent heeft met de betreffende klas en dus de context waarin de vragen gesteld worden en het tijdstip van de dag waarop de vragen gesteld worden.

Opvallend lijkt dat concentratie toch betrekkelijk vaak wordt aangegeven als reden waardoor het leren niet lukt. De leerstand lijkt dan van invloed op het kunnen leren.

Geen tijd is een goede tweede; de leerstand gaat thuis "uit"?

Te moeilijk wordt als derde genoemd; ook dit heeft veel invloed op de "leerstand" van de leerling.

Analyse vraag 3

Hoe zouden leraren jou moeten begeleiden?

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A Uitleg	4	3	4
B Hulp	2	5	4
C leuke les, goede leraar	4		1
D goed meedoen	1		
E Normaal, goed lesgeven	3	4	6
F weet niet	1	2	2
G Op absentie letten		1	
H naar mij luisteren			3
I Bijles			1
J Respect			2
K kleine porties huiswerk			1

Er zijn verschillen in de klassen zichtbaar, wat betreft de rubrieken. Dit kan te maken hebben met de sfeer van de klas, de relatie die de onderzoekende docent heeft met de betreffende klas en dus de context waarin de vragen gesteld worden en het tijdstip van vragen.

Overeenkomstig lijken de rubrieken

A uitleg

B Hulp

C Normaal, goed lesgeven

Deze drie rubrieken hebben alle invloed op de leerstand van de leerling

Analyse vraag 4

Hoe kom jij op school te weten wat jouw kwaliteiten zijn?

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A cijfers	4	9	5
B andere leerlingen	2	1	2
C vragen	1		
D leraar	2	1	6
E merk je wel	5	2	4
F aan hoe het werk gaat	1		1
G weet ik wel		5	
H snap ik niet			5

Er zijn verschillen in de klassen zichtbaar, wat betreft de rubrieken. Dit kan te maken hebben met de sfeer van de klas, de relatie die de onderzoekende docent heeft met de betreffende klas en dus de context waarin de vragen gesteld worden en het tijdstip van vragen.

Cijfers lijken toch voor de leerlingen een goede aanwijzing voor hun kwaliteiten.

Daarnaast geven relatief veel leerlingen aan: “merk je wel” waarbij de taak van de docent zou kunnen zijn dit meer te benoemen. Daarnaast geven een aantal leerlingen aan deze vraag “niet te snappen” en dat lijkt te ondersteunen dat dit nog niet een gebruikelijke houding is in het onderwijs.

6.7 Verwerking en analyse van het leerlingenlogboek

Het leerlinglogboek is aan steeds een klein groepje leerlingen uitgedeeld, om zo een betrouwbaarder beeld te krijgen. Leerlingen moesten op deze manier het individueel invullen, bij klassikale invulling is er meer risico van gevoelens van onveiligheid aan de kant van de docent, omdat dan de groepsnorm kan bepalen wat ingevuld wordt.

In K2H hebben zes leerlingen het logboek gekregen, vier leerlingen hebben het weer ingeleverd. In VC2H hebben vijf leerlingen het logboek gekregen, vier leerlingen het ingeleverd, 1 leerling was ziek op die dag. In K2G hebben vijf leerlingen het logboek gekregen en ingevuld.

Datum 31 mei 2011(K2H/VC2H) + 9 juni 2011(K2G)							
		Les 1 ..	Les 2 ..	Les 3 ..	Les 4 ..	Les 5 ..	Les 6 ..
1. Ik voel me op mijn gemak bij dit vak	K2G K2H VC2H	JA/NEE 4.5/0.5 3/1 2/2	JA/NEE 5/0 4/0 4/0	JA/NEE 5/0 4/0 3/1	JA/NEE 4/1 4/0 3/1	JA/NEE 5/0 3/1 4/0	JA/NEE 0/5 2/2 4/0
2. Ik kan de hulp en begeleiding van de leraar krijgen als ik dat nodig vind	K2G K2H VC2H	JA/NEE 5/0 3/1 2/2	JA/NEE 5/0 3/1 4/0	JA/NEE 5/0 3/1 3/1	JA/NEE 5/1 4/0 3/1	JA/NEE 3/2 2/2 3/1	JA/NEE 2/3 4/0 4/0
3. Ik weet wat ik moet doen bij dit vak	K2G K2H VC2H	JA/NEE 4/1 4/0 3/1	JA/NEE 5/0 3/1 4/0	JA/NEE 5/0 3/1 3/1	JA/NEE 5/0 3/1 3/1	JA/NEE 5/0 3/1 4/0	JA/NEE 4/1 4/0 4/0
4. Ik weet hoe ik mijn taak moet aanpakken	K2G K2H VC2H	JA/NEE 4/1 4/0 4/0	JA/NEE 5/0 4/0 4/0	JA/NEE 5/0 4/0 4/0	JA/NEE 4/1 3/1 3/1	JA/NEE 3/2 3/1 4/0	JA/NEE 4/1 4/0 3/1
5. Ik krijg complimenten bij dit vak.	K2G K2H VC2H	JA/NEE 4/0 1/3 0/s/3	JA/NEE 2/2 3/1 1/3	JA/NEE 4/0 2/2 4/0	JA/NEE 4/0 3/1 3/1	JA/NEE 4/0 3/1 1/s/2	JA/NEE 0/4 3/1 3/1
6. Ik weet welke kwaliteiten ik heb bij dit	K2G	JA/NEE 3/2	JA/NEE 4/1	JA/NEE 5/0	JA/NEE 4/1	JA/NEE 4/0	JA/NEE 3/2

vak	K2H VC2H	3/1 4/0	4/0 4/0	2/2 3/1	3/1 3/1	1/3 2/s/1	4/0 4/0
7.Ik heb kunnen leren bij dit vak	K2G K2H VC2H	JA/NEE 4/1 3/1 3/1	JA/NEE 4/1 2/2 3/1	JA/NEE 4/1 2/2 3/1	JA/NEE 2/3 3/1 3/1	JA/NEE 3/2 2/2 3/1	JA/NEE 2/3 3/1 4/0
8.Ik krijg mijn werk meestal op tijd af voor dit vak	K2G K2H VC2H	JA/NEE 5/0 4/0 3/1	JA/NEE 5/0 4/0 3/1	JA/NEE 5/0 3/1 3/1	JA/NEE 5/0 4/0 3/1	JA/NEE 5/0 4/0 3/1	JA/NEE 3/2 3/1 4/0

Analyse

Over het algemeen kan gesteld worden dat de meeste leerlingen positief zijn over de aan te geven items. Leerlingen vonden het leuk om mee te werken aan dit onderzoek.

Wanneer de scores zondermeer omgeslagen zouden worden naar een hele klas dan zijn er wellicht toch aanwijzingen voor zorg:

Van de leerlingen die het logboek hebben ingevuld geldt:

- Item 1 – tussen 50-100% van de leerlingen voelt zich op zijn gemak.
- Item 2 – tussen 50-100% van de leerlingen krijgt de hulp en begeleiding die het nodig heeft.
- Item 3 – tussen 75-100% van de leerlingen weet wat ze moeten doen.
- Item 4 – tussen 60-100% van de leerlingen weet hoe ze hun taak moeten aanpakken.
- Item 5 – tussen de 50-100% van de leerlingen krijgt complimenten.
- Item 6 – tussen de 50-100% van de leerlingen weten welke kwaliteiten ze hebben voor dat vak.
- Item 7 – tussen 50-100% van de leerlingen heeft kunnen leren.
- Item 8 – tussen 60-100% van de leerlingen krijgen het werk op tijd af.

6.8 Verwerking en analyse van de observatie – en turflijst

Observatie- en turflijst

In bijlage 9.11 staan de opmerkingen die de observant tijdens de lessen heeft gemaakt. Deze opmerkingen zijn in de analyse meegenomen.

Datum+ Klas K2H = 18 mei 2011				
	Les 1	Les 2	Les 3	Les 4
De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen zich op hun gemak voelen	NEE Computer lokaal Weinig contact, beeldscherm	JA Veel aandacht voor IIn	JA Docent doet heel veel. Docent spiegelt gedachten van leerlingen	JA Benoemt iedereen Docent ziet veel, nodigt uit tot contact

Verbaal	-	-		✓
Non-verbaal	-	✓	✓	✓
De leraar geeft hulp en begeleiding aan die leerlingen die dit nodig hebben	JA individueel	JA	JA nvt	JA nvt
De leraar vertelt wat de leerling moet doen bij dit vak	JA Niet duidelijk, later blijkt dat het H7 is	JA	JA Op het bord	JA Schoolregels paspoort
De leraar vertelt hoe de leerling de taak moet aanpakken	JA Individueel Wrts Schoolwise Lln luisteren niet	JA Individueel Op bord Taak omschrijven	NEE Lesplan?	JA Zorgt voor structuur
De leraar geeft complimenten	NEE	NEE	JA In reactie op het lied	JA Algehele houding verwachting uitspreken
Verbaal	-	-		✓
Non-verbaal	-	-	✓	✓
De docent benoemt kwaliteiten van de leerlingen	NEE Nauwelijks	NEE	NEE	JA Spullen bij zich Gedrag in orde
Verbaal	-	-	Individueel	-
Non-verbaal	-	-	-	-
De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen kunnen leren	?? Bij rondlopen wel Is opdracht stevig genoeg?	JA Legt initiatief bij de leerlingen	JA	JA
De leraar houdt in de gaten dat de leerlingen hun werk op tijd afkrijgen	NEE Het lijkt de docent ook te overkomen	JA Vandaag moet het af	NEE Nvt – per les? Zijn lange lijnen zichtbaar voor lln?	JA
Verbaal	-	✓	-	
Non-verbaal	-	✓	-	

Datum+ Klas VC2H = 11 mei 2011				
	Les 1	Les 2	Les 3	Les 4
De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen zich op hun gemak voelen	JA Grapjes centraal	JA Streng vanwege toets, behulpzaam	JA Grapjes, vrolijk	JA Behulpzaam, Grapjes, vrolijk
Verbaal	✓	?		
Non-verbaal	✓	✓	✓	✓
De leraar geeft hulp en begeleiding aan die leerlingen die dit nodig hebben	JA	JA Deelt materialen uit aan lln die ze vergeten hebben	JA Helpt veel dezelfde leerlingen	JA
De leraar vertelt wat de leerling moet doen bij dit vak	JA	JA digibord	JA Instructie = kort	JA/NEE
De leraar vertelt hoe de leerling de taak moet aanpakken	JA Docent-afhankelijk Daagt niet uit het zelf te ontdekken	JA Docent-afhankelijk Daagt niet uit het zelf te ontdekken	JA Docent-afhankelijk Daagt niet uit het zelf te ontdekken	JA Docent-afhankelijk Daagt niet uit het zelf te ontdekken
De leraar geeft complimenten	JA	NEE	NEE Alleen bij Jordi en Brian	JA
Verbaal	Individueel	-	Individueel	Individueel
Non-verbaal	✓	-	✓	✓
De docent benoemt kwaliteiten van de leerlingen	NEE	NEE	JA Alleen bij Jordi en Brian	NEE
Verbaal	-	-	Individueel	-
Non-verbaal	-	-	-	-
De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen kunnen leren	JA	JA	JA Computers Roept lln tot de orde	JA Computers+ koptelefoon
De leraar houdt in de gaten dat de leerlingen	JA	JA	JA/NEE	JA/NEE

hun werk op tijd afkrijgen			Niet duidelijk*	
Verbaal	Geeft tijdslimiet	Geeft tijd aan,	-	Spoort aan
Non-verbaal	-	Veel aandacht	rondlopen	

*docent geeft aan dat dit een nieuw vak is waarbij het programma gaandeweg het jaar geschreven wordt. Tijdslimieten zijn dan nog niet duidelijk; vooral de leerlingen met ASS hebben hier last van.

Analyse

- Het is bijzonder om te zien hoe de docenten door hun houding hun "with-it-ness" (Hattie, 2003) bij de leerling laten zien. Daar waar 1 keer geobserveerd is dat de docent deze "with-it-ness" nog niet paraat had, is dit onmiddellijk terug te zien in de onrust die er in het lokaal heerst. With-it-ness is meer dan betrokkenheid; de onderzoeker zou het willen omschrijven als de "leerstand" van de docent. Het vergroot de 'leerstand' van de leerling.
- Er zijn weinig verbale complimenten uitgedeeld in de acht lessen die zijn geobserveerd, kwaliteiten zijn slechts een aantal keren bij uitzonderlijke prestaties genoemd.
- Wel spiegelde een docent de gedachten en verhalen van de leerlingen, waarmee de "leerstand" bevorderd werd.
- Er zijn weinig leerstrategieën aan bod gekomen en daar waar het wel aan de orde kwam, was het vooral de docent die de strategie aanbood. De leerling werd weinig uitgedaagd zelf een oplossing te zoeken.
- De docent accepteert tijdelijk dat de "leerstand" uit is, leerling corrigeert over het algemeen zichzelf.
- Lesgeven met een beeldscherm vraagt om een duidelijk andere didactiek
- Non-verbaal is er over het algemeen een sfeer van waardering voor de leerling. Wanneer dit ook meer geverbaliseerd zou worden, dan zou dit de leerling met ASS kunnen helpen (wat je niet benoemt, bestaat immers niet voor deze leerling)

7 Conclusies

7.1 Belangrijkste uitkomsten

- Uit de observatie lijkt de uitkomst dat docenten non-verbaal werken aan de 'leerstand' van de leerlingen. Docenten lijken er niet op ingesteld te zijn dit ook te benoemen.
- Dit onderzoek laat zien dat de "leerstand" van wezenlijk belang lijkt om tot leren te kunnen komen. Ouders en docenten lijken redelijk positief over de acht onderdelen over didactisch coachen in de vragenlijst en (h)erkenden dat het benoemen van de kwaliteiten van de leerling nog verbeterd kan worden.
- Uit de observatie lijkt het dat docenten veel corrigeren veel en de inzet van de leerlingen wel benoemen, maar de wijze waarop zou positiever kunnen.
- Aandacht van zorg zou kunnen zijn dat leerlingen niet alleen via de cijfers komen te weten wat hun kwaliteiten zijn.
- Als evidence-based is (Hattie en Timperly, 2007) dat feedback op leerstrategieën gegeneraliseerd kan worden, dan is dat een item waar de vakdocent nog veel meer op in zou kunnen spelen. Echter het onderzoek lijkt vooral uit te wijzen dat het instellen van de leerstand een voorwaarde lijkt te zijn om tot leren te komen – dit lijkt vrij consistent met de bevindingen uit de praktijk van de docent. Een verklaring zou kunnen zijn dat een VMBO-leerling meer faal-ervaringen heeft gehad in zijn schoolloopbaan, waarbij de relatie docent-leerling-leren geschaad zou kunnen zijn dan bij een HAVO/VWO-leerling. Het lijkt dan zaak om eerst de relatie te herstellen tussen docent-leerling-leren, voordat de leerling toekomt aan het ontwikkelen van leerstrategieën. Ouders lijken vooral in te zetten op de relatie wanneer het leren stagneert; ook dit lijkt een aanwijzing te kunnen zijn.
- Leerlingen geven aan niet echt hun kwaliteiten te kunnen benoemen, ze geven wel duidelijk aan wanneer het leren niet lukt; oplossingen liggen bij de docent. Kan didactisch coachen interne locus of control vergroten? Voorwaarde lijkt te zijn dat de begeleiding op de relatie inzet.

- Wat nu minder uit het onderzoek naar voren lijkt te komen is of didactisch coachen effect heeft op docenten . Dit onderwerp zou voor nader onderzoek geschikt kunnen zijn.

7.2 Reflectie op uitkomsten

De uitkomsten geven zeker handvatten om de begeleiding van leerlingen te verbeteren.

Misschien niet verbazingwekkend, toch zeker verhelderend vind ik de uitkomst dat de "leerstand" een punt van aandacht is voor leerlingen, docenten en ouders. Toen ik het onderzoek inging, was ik ervan overtuigd dat docenten en ouders wel zouden inzetten op leerstrategieën; het zou kunnen zijn dat veel van de aandacht van de docent uitgaat naar het instellen van de "leerstand". Terwijl misschien de oplossing veel dichterbij ligt dan wij denken. Wanneer de docent bereid is te kijken naar de inzet van elke leerling en hij gedrag kan ombuigen naar de "leerstand" door kwaliteiten te benoemen en complimenten te geven, dan zou het leren van de leerling een stapje verder kunnen komen. Het is zeker een leermoment voor de docent. Dit is misschien niet heel duidelijk uit het onderzoek naar voren gekomen.

Het theoretisch kader beschrijft de ontwikkeling van de manier van kijken van de docent, die zij doorgemaakt heeft de afgelopen twee jaar. Het is voor de docent van belang geweest om dit te beschrijven, want het geeft oneindig meer mogelijkheden weer om de leerlingen in deze leeftijdsgroep te ondersteunen. De leerling wordt zo meer-dimensionaal en daarmee geeft het de docent handvatten in de begeleiding.

De kracht van dit onderzoek is de bereidheid van ouders, leerlingen en docenten om mee te werken en het geeft de docent een basis om meer op deze manier te werken en daarmee de driehoek school-leerling-thuis verder als basis voor het handelen te gebruiken. De kracht is ook gelegen om oplossingsgericht te blijven denken. Het is daarnaast oneindig leerzaam om in "elkaars keuken" te mogen kijken – nogmaals bedankt, collega's!

Daarnaast is de kracht geweest om het onderwerp van het onderzoek af te stemmen op de functie die de docent heeft binnen de school, namelijk vakdocent. En misschien geeft dat ook de beperking van het onderzoek aan.

7.3 Aanbevelingen en suggesties voor verder onderzoek

Aanbevelingen

- Het gesprek over 'goed onderwijs' kan gevoerd worden bij de introductie van een nieuwe klas om verwachtingen boven water te krijgen en ouderbetrokkenheid te vergroten. Dit gesprek kan zowel in de klas als bij de eerste kennismaking met de ouders gehouden worden.
- Het gesprek over stagnatie in het leren kan aan de hand van het formulier, waarbij ouders kunnen aangeven wat er mis gaat – het is ook een aanknopingspunt voor de didactische coaching van leerlingen; het helpt leerlingen te formuleren waar het leren stagneert.
- Het leerlingenlogboek kan ingezet worden door docent en mentor op het moment dat het leren stagneert – hiermee krijgt leerling controlemogelijkheid over eigen ervaringen.

- De mentor kan observatielijst gebruiken wanneer er veel signalen van onrust zijn bij andere lessen – er moet wel veiligheid en openheid over het instrument zijn. Doel moet blijven om te inventariseren en de begeleiding van zowel leerling als docent te optimaliseren.
- De vakdocent ontwikkelt een instrument waarin duidelijker wordt wat de doelstellingen van het vak zijn, waar de leerling meer dan nu zijn ontwikkeling voor het vak kan bijhouden en waarbij de leerling meer uitgenodigd wordt om mee te denken. Doel is om de leerling medeverantwoordelijk te maken voor het in stand houden van de “leerstand”.

Suggesties voor verder onderzoek

- Is het leerlingenlogboek een instrument dat als voortraject gebruikt kan worden voor didactisch coachen?
- Wanneer vakdocenten de te leren kwaliteiten benoemen, bevordert dit het leren van de leerlingen?
- Welke invloed heeft de thuisomgeving op de leerstand van de leerling?
- In welke mate bevordert het groepshandelingsplan – dat in ontwikkeling is – de betrokkenheid van de docent bij de begeleiding van de leerling?
- Wanneer thuis – leerling – school zo’n kwetsbare driehoek lijkt te zijn, hoe kan school deze driehoek versterken?
- In welke mate en op welke wijze kan didactisch coachen de interne locus of control (Delfos,2007) vergroten?

7.4 Kennisdeling

- De leerlingen uit K2G-K2H en VC2H krijgen per mail het onderzoeksrapport gestuurd.
- De collega’s die hebben meegewerkt aan dit rapport krijgen het onderzoeksrapport per mail gestuurd.
- In de school zullen exemplaren van het onderzoeksrapport uitgedeeld worden aan
 1. Teamleidster StartCollege VMBO leerjaar 1 en 2
 2. Teamleider StartCollege HAVO/VWO
 3. Sectordirecteur VMBO
 4. Sectordirecteur HAVO/VWO
 5. Rector
 6. Zorgcoördinator VMBO
 7. Zorgteam VMBO
 8. Zorgteam HAVO/VWO
 9. Ambulant begeleider LWO
- Mijn Critical Friends Jolanda Loos en Heleen Hollander krijgen een exemplaar en daarmee vindt een uitwisseling plaats van de onderzoeken het VakCollege Amersfoort plaats;
- De 4^e conferentie over didactisch coachen zal plaatsvinden in november 2011 – de docent zal daar heengaan om zich verder te ontwikkelen op dit gebied – www.didactischcoachen.nl om zo haar persoonlijk meesterschap verder te ontwikkelen.

8. Literatuurlijst

- Baarslag, A. W. (2011). Je moet gewoon zelf rustig blijven, juf! *Module Leraar: persoon en professional*. Zwolle. Hogeschool Windesheim. pp 5-7
- Beaty-O’Ferrall, M., Green, A., Hanna, F.(2010) Classroom Management Strategies for Difficult Students: Promoting Change Through Relationships. *Middle School Journal*, maart 2010, 4-11.
- Beemen, L. van(2005). *Ontwikkelingspsychologie*. Groningen. Wolters Noordhoff
- Boekaarts, M. , Simons, P.R. (2010). *Leren en Instructie. Psychologie van de leerling en het leerproces*. Assen. Van Gorcum. 223-257.
- Bos, W. , Voerman, L. (2010). “Goed zo” is onvoldoende... Wat wel? Over feedback waar leerlingen iets mee kunnen. Gevonden op 18 november 2010 op <http://www.didactischcoachen.nl/pdf/art20%20goed%20zo%20is%20onvoldoende...%20wat%20wel%20DCLogo.pdf>
- Delfos, M.E. (2007). *Kinderen en gedragsproblemen. Angst, agressie, depressie en ADHD: een biopsychologisch model met richtlijnen voor diagnostiek en behandeling. Aangevuld met psychosomatiekmodel*. Amsterdam. Harcourt Book Publishers.
- Dijkstra, R. (1999). *Erbij horen en meetellen. Over de basisbehoefte relatie*. Utrecht. APS.
- Dijkstra, R. (1999). *Ieder op zijn eigen wijs. Over de basisbehoefte autonomie*. Utrecht. APS.
- Dijkstra, R. (1999). *Laat dat maar aan mij over. Over de basisbehoefte competentie*. Utrecht. APS.
- Faber, F. , Voerman, L.(2010) *Didactisch Coachen en de meerwaarde voor de school*. Gevonden op 18 november 2010 op <http://www.didactischcoachen.nl/pdf/art%20Didactisch%20Coachen%20en%20de%20meerwaarde%20voor%20de%20school%20DClogo.pdf>
- Gove, M (2010). *The importance of Teaching*. The schools White Paper 2010. London. Department of Teaching.
- Hattie, J. (2003). *Teachers Make a Difference. What is the research evidence?* Australian Council for Educational Research. University of Auckland.
- Hattie, J. , Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, Vol 77, No.1

- Huizinga, M. (2007). De ontwikkeling van executieve functies tussen kindertijd en jongvolwassenheid. *Neuropraxis*, 3-2007, 74-82
- Jutten, J. (2007). *Natuurlijk Leren, systeemdenken in een lerende school*. Echt. Jan Jutten training en ontwikkeling.
- Kagan, S. (2010). *Coöperatieve leerstrategieën. Research, principes en praktische uitvoering*. Vlissingen. Bazalt.
- Kummeling, J. , Grimberg, H. , Hendriksen, T.(2009). *Begeleiden van leerlingen met problemen. Op weg naar contextueel onderwijs*. Barneveld. Uitgeverij Nelissen.
- Oginsky, T(2003) *Supporting the Development of Intrinsic Motivation in the Middle School Classroom*. Geraadpleegd op 11 januari 2011 op <http://eric.ed.gov/PDFS/ED482246.pdf>
- Ottenhof, F. , Schoots, H. , Cox, A. (2010). *7 Principes voor een rijke leeromgeving*. Den Bosch. KPC-groep.
- Senge, P. , Cambron-McCabe, N. , Lucas, T. , Smith, B. , Dutton, J. , Kleiner, A. (2008). *Lerende Scholen. Het vijfde discipline-handboek voor onderwijzers, ouders en iedereen die betrokken is bij scholing*. Den Haag. Academic Services.
- Senge, P.(1990). The fifth disciplin: the art and practice of the learning organization. *The Fifth Disciplin*. Amerika. Random House Inc. 484-491.
- Voerman, L. , Faber, F. (2010). *"Goed zo!" is onvoldoende. Over feedback waar leerlingen iets mee kunnen*. Geraadpleegd op 18 november 2010 op <http://www.didactischcoachen.nl/pdf/art%20Goed%20zo%20is%20onvoldoende%20%20DClogo.pdf>
- What teachers should know and be able to do. National Board for Professional Teaching Standards*.(n.d.) Geraadpleegd op 6 maart 2011 op http://www.nbpts.org/UserFiles/File/what_teachers.pdf
- Westenberg, P.M. (2002). *De psychologische volwassenwording*. Geraadpleegd op 12 december 2010 op <http://www.openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/5403>
- Wigfield, A. , Lutz, S.L. , Wagner , A.L.(2005). Early Adolescents Development across the Middle School Years. Implications for School Counselors. *Professional School Counseling* 9, 2, 112-119.

Bijlagen

Bijlage 9.1 - Lessentabel

Vakken	VMBO2 – BB/KB Basis- en kaderberoepsgerichte leerweg	VMBO 2 – VC Vakcollege
Religie	1	1
Nederlands	3	4
Frans		
Duits	2	1
Engels	2	2
Wiskunde	3	3
Mens en Natuur		
Biologie	1	
Natuur/scheikunde	2	2
Techniek	2	11 werkplaats = 6 technisch tekenen = 2 technische principes = 2 meten en rekenen = 1
Verzorging	2	
Mens en Natuur 1(bi/vz)		2
Mens en Maatschappij		
Geschiedenis	1	1
Aardrijkskunde	1	
Economie	2	2
Kunst en Cultuur		
Tekenen	2	
Handvaardigheid	1	
Muziek	1	
Cultuur en Techniek		1
Bewegen en sport	3	3
Informatica		
Studieles	1	
Praktische Sector Orientatie	2	
Extra: mentorles	1	1

Bijlage 9.2 Belemmerende en beschermende factoren stagnatie leren

Delfos(2007) maakt een duidelijk onderscheid tussen een gedragsstoornis, waar het kind een constante stoornis in het functioneren laat zien; *“het kind heeft een “min of meer gelijkmatige, vrij ongedifferentieerde kijk op de wereld”* (Delfos, 2007, p. 121). Van belang is ook de eigen kijk van het kind op de stoornis mee te nemen in de omgang met de omgeving.

Een gedragsprobleem is vooral situatiegebonden en omgeving-gestuurd en kijkend naar de invloed van de beschermende en belemmerende factoren in opvoeding, omgeving en sociaaleconomische en culturele omgeving zijn er aanwijzingen waardoor het gedragsprobleem versterkt, dan wel verminderd kan worden (Delfos, 2007). Gedragsproblemen kunnen tijdelijk veel schade aanrichten in het welbevinden en de prestaties van de leerlingen.

Een ontwikkelingsstoornis kan een leerling in de ontwikkeling (tijdelijk) belemmeren , door dat de rijping van de hersenen bijvoorbeeld ernstig vertraagd verloopt, waardoor het evenwicht (tijdelijk) zoek kan zijn en dan is het zaak de langetermijnontwikkeling te blijven zien en het kind daarop te ondersteunen en zeker niet te overvragen. (Delfos,2007)

Kindkenmerken	Gezinskenmerken
○ Leuke/vervelende basisschoolperiode ○ Interne/externe attributie eigen mogelijkheden ○ Positief/negatief zelfbeeld ○ Leergierigheid ○ Intelligentie als de mate waarop het kind grip heeft op de wereld om zich heen ○ Positieve /negatieve zelfbeoordeling ○ Zelfacceptatie/zelfverwerping ○ (aangeleerde) hulpeloosheid (actie-affect-effectketen) ○ Coping strategieën ○ Fysieke gezondheid ○ Dag/nachtritme ○ Voedingspatroon	○ Hechting ○ (In)stabiliteit ○ Er is plek voor elk kind/Verwaarlozing of mishandeling ○ (t)huis ○ Huisvesting ○ Financiële situatie ○ Ouders hebben werk (en plezier in hun werk)/werkloosheid ○ Fysieke en/of geestelijke gezondheid ouders

○ Temperament ○ Humor ○ Faalangst op taak, situatie = cognitieve , gedragsmatige en fysieke reacties op een situatie waarbinnen een prestatie geleverd moet worden ○ Sociale faalangst ○ Periode 12-14 jaar - ontwikkeling zelfbeeld ○ Ingrijpende gebeurtenissen -pesten ○ Traumatische gebeurtenissen – dood, echtscheiding, ongeluk ○ Gedragsprobleem ○ Gedragsstoornis ○ Ontwikkelingsstoornis	
Opvoedingssituatie ○ Democratische/autoritaire leidersstijl ouders in puberteit ○ Positieve /negatieve verwachting van de mogelijkheden van het kind (actie-effect- affect keten) ○ Hoe helpt thuissituatie bij het onderwijs? ○ Ouders volgen/negeren de ontwikkeling van het kind ○ Positieve /negatieve schoolgeschiedenis ouders ○ Overbescherming/ verwaarlozing ○ Ouders met faalangst ○ Bemoediging van/teleurstelling in de mogelijkheden van kind	Sociaal-economische en culturele context ○ School = docenten ondersteunen de ontwikkeling van de leerling positief/negatief ○ Sociaal-economische status van het gezin ○ School is positief/negatief onderdeel van het leven van het gezin ○ Ouders hebben een netwerk, voelen zich gesteund waardoor de identiteit zich kan ontwikkelen/ Geïsoleerd gezin, waardoor kind nauwelijks identiteit kan ontwikkelen ○ Cultuur van het gezin

Bijlage 9.3 Oudervragenlijst

Oudervragenlijst Didactisch Coachen

Hartelijk dank dat u tijd wilt nemen om deze vragenlijst in te vullen. Wilt u de oudervragenlijst terugsturen in bijgevoegde envelop voor **1 juni 2011**?

Een vriendelijke groet van mevrouw A W Baarslag

Mijn kind is	
een jongen	een meisje
Uw mening over goed onderwijs aan VMBO-leerlingen	

Hier staan tien uitspraken over goed onderwijs. Zou u de drie belangrijkste voor u willen uitkiezen en ze dan nummeren met 1 – 2 – 3?

Goed onderwijs betekent dat de lessen op tijd beginnen, er effectief lesgegeven wordt en dat de sfeer in de klas ontspannen is.	
Goed onderwijs betekent dat elk kind alle kansen krijgt, ongeacht sekse, kleur of afkomst. Goed onderwijs betekent dat de leraar een positieve verwachting heeft van alle leerlingen.	
Goed onderwijs stimuleert systeemdenken. Door kinderen te leren denken in samenhangen kunnen ze de complexe werkelijkheid om zich heen wat beter doorzien.	
Goed onderwijs betekent een lerende school: enthousiaste en betrokken leerlingen en leraren in een school die deel uitmaakt van de omgeving.	
Goed onderwijs betekent dat de leraar aandacht heeft voor het product van het leren en het proces van het leren.	
Goed onderwijs betekent dat de leraar	

de motivatie van de leerlingen stimuleert.	
Goed onderwijs betekent dat de leerlingen mogen beslissen wat er gebeurt in de les.	
Goed onderwijs betekent dat er op een respectvolle manier orde wordt gehouden.	
Goed onderwijs betekent dat leraren zich verantwoordelijk voelen voor het lerend vermogen van elk kind.	
Goed onderwijs stimuleert het persoonlijk meesterschap bij leerlingen en docenten: wat wil ik maken van mijn leven?	

Leerlingen kunnen het beste leren, wanneer ze weten

1. wat ze moeten doen,
2. hoe ze hun werk moeten aanpakken
3. zijn ingesteld op leren ('leerstand')
4. welke persoonlijke kwaliteiten ze hebben

In onderstaande lijst staan zeven stellingen. Zou u willen aangeven in hoeverre dit op uw kind van toepassing is?

JA!	dit geldt helemaal voor mijn kind
Ja	dit geldt een beetje voor mijn kind
Nee	dit geldt niet voor mijn kind
NEE!	dit geldt echt helemaal niet voor mijn kind

*Wanneer u een compliment of een advies heeft,
dan zou het erg fijn zijn wanneer u dit wilt opschrijven.*

1.Mijn kind heeft over het algemeen leraren waarbij hij/zij zich op zijn/haar gemak voelt	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
2.Mijn kind krijgt de hulp en begeleiding die hij/zij nodig heeft	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
3.Mijn kind weet wat hij/zij moet doen voor school	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				

4.Mijn kind weet hoe hij/zij het schoolwerk moet aanpakken	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
5.Mijn kind krijgt complimenten van de leraren	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
6.Mijn kind heeft leraren die de kwaliteiten van de leerlingen benoemt	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
7.Mijn kind heeft leraren die ervoor zorgen dat hij/zij kan leren	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
8.Mijn kind heeft over het algemeen leraren die in de gaten houden dat hij/zij het werk afkrijgt	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				

Drie open vragen:

1. Hoe ervaart u het als uw kind geen zin heeft om te leren?
2. Hoe helpt u uw kind als het niet gemotiveerd lijkt voor schoolwerk?

3. Welke hulp zou u meer van school willen dan nu het geval is?

Soms lukt het leren (tijdelijk) niet. Wat is daarvan de oorzaak, volgens u?
Kunt u **vijf** redenen aankruisen die gelden voor uw kind

Mijn kind heeft geen zin ☐	Mijn kind heeft veel andere activiteiten ☐	Mijn kind is chaotisch ☐	Mijn kind is faalangstig ☐	Mijn kind weet niet hoe hij het huiswerk moet beginnen ☐
Mijn kind is niet gemotiveerd voor school ☐	Mijn kind helpt thuis veel mee ☐	Er zijn huiselijke omstandigheden waardoor het allemaal niet lukt ☐	Mijn kind voelt zich niet op zijn gemak op school ☐	Mijn kind is erg angstig en leren lukt dan gewoon niet ☐
Mijn kind ziet het nut niet in van huiswerk maken ☐	Mijn kind zit veel achter de computer ☐	Mijn kind doet veel aan sport ☐	Mijn kind helpt veel mee in het bedrijf thuis ☐	Mijn kind heeft leerproblemen ☐
Mijn kind vindt school veel te gemakkelijk ☐	Mijn kind vindt school veel te moeilijk ☐	Mijn kind doet een deel van de huishouding ☐	Mijn kind wordt gepest ☐	Mijn kind is ziek ☐
Mijn kind vindt het niet leuk op school	Mijn kind heeft geen enkel probleem met			

	leren			
☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte voor uw opmerkingen:				

- **Einde van de vragenlijst. Hartelijk dank !**

Bijlage 9.4 Docentenvragenlijst

Beste collega, die lesgeeft in K2G,K2H en VC2H

Betreft: vragenlijst voor de collega's die lesgeven in K2G/K2H/VC2H

Emmen, 16 mei 2011

Beste collega,

Zoals je misschien weet volg ik in het kader van een bijscholing een twee-jarige opleiding aan de Hogeschool Windesheim in Zwolle. Dit is de opleiding Master Special Educational Needs, leerroute Gedrag .

De eindopdracht is een PraktijkOnderzoek. Ik wil onderzoeken hoe leerlingen, ouders en docenten denken over :

- “goed onderwijs”,
- wat er gebeurt als het leren van leerlingen (tijdelijk) niet lukt,
- hoe wij onze leerlingen in de les begeleiden,
- hoe vanuit de thuissituatie tegen deze onderwerpen aangekeken wordt.

Het doel van dit onderzoek is te zien of en hoe wij onze leerlingen begeleiden zodat zijzelf meer zicht krijgen op hun taak, de aanpak of leerstrategie, hun ‘leerstand’ en hun persoonlijke kwaliteiten, vanuit de gedachte dat dit hun motivatie stimuleert. (zie ook www.didactischcoachen.nl)

Ik zou het op prijs stellen wanneer je bijgevoegde vragenlijst invult en in mijn postvak retour doet (Baarslag – De Es). Een vergelijkbare vragenlijst gaat ook naar de ouders/verzorgers en ik heb een klassengesprek in genoemde klassen over deze onderwerpen. Daarnaast observeer ik twee woensdagen in respectievelijk VC2H en K2H.(de collega's die dat betreft heb ik een afzonderlijke mail gestuurd)

De vragenlijst is anoniem, je hoeft alleen maar aan te geven of je een man/vrouw bent en hoeveel jaar ervaring je hebt in het onderwijs.

Bij voorbaat wil ik je hartelijk danken voor je medewerking.

Wanneer er vragen zijn, dan kun je mailen naar aw.baarslag@hondsrugcollege.nl . Ik ben op dinsdag, donderdag en vrijdag op school. Graag zou ik de vragenlijst **uiterlijk 1 juni 2011** in mijn postvak retour willen hebben.

Met vriendelijke groet,

Ineke Baarslag

Docentenvragenlijst

MAN	VROUW	... jaar werkzaam in het onderwijs
-----	-------	---------------------------------------

Jouw mening over goed onderwijs aan VMBO-leerlingen

Hier staan tien uitspraken over goed onderwijs. Zou je **drie** voor jou belangrijkste willen uitkiezen en ze dan nummeren met 1 – 2 – 3?

Goed onderwijs betekent dat de lessen op tijd beginnen, er effectief lesgegeven wordt en dat de sfeer in de klas ontspannen is.	
Goed onderwijs betekent dat elk kind alle kansen krijgt, ongeacht sekse, kleur of afkomst. Goed onderwijs betekent dat de leraar een positieve verwachting heeft van alle leerlingen.	
Goed onderwijs stimuleert systeemdenken. Door kinderen te leren denken in samenhangen kunnen ze de complexe werkelijkheid om zich heen wat beter doorzien.	
Goed onderwijs betekent een lerende school: enthousiaste en betrokken leerlingen en leraren in een school die deel uitmaakt van de omgeving.	
Goed onderwijs betekent dat de leraar aandacht heeft voor het product van het leren en het proces van het leren.	
Goed onderwijs betekent dat de leraar de motivatie van de leerlingen stimuleert.	

Goed onderwijs betekent dat de leerlingen mogen beslissen wat er gebeurt in de les.	
Goed onderwijs betekent dat er op een respectvolle manier orde wordt gehouden.	
Goed onderwijs betekent dat leraren zich verantwoordelijk voelen voor het lerend vermogen van elk kind.	
Goed onderwijs stimuleert het persoonlijk meesterschap bij leerlingen en docenten: wat wil ik maken van mijn leven?	

Leerlingen kunnen het beste leren, wanneer ze weten

5. wat ze moeten doen,
6. hoe ze hun werk moeten aanpakken
7. zijn ingesteld op leren ('leerstand')
8. welke persoonlijke kwaliteiten ze hebben

In onderstaande lijst staan zeven stellingen. Zou je willen aangeven in hoeverre je dit toepast in je lessen?

JA!	dit geldt helemaal voor mij
Ja	dit geldt een beetje voor mij
Nee	dit geldt niet voor mij
NEE!	dit geldt echt helemaal niet voor mij

Wanneer je een compliment of een advies (voor ons onderwijs aan VMBO-leerlingen) hebt, dan zou het erg fijn zijn wanneer je dit wilt opschrijven.

1. Ik zorg er in het algemeen voor dat de leerling zich bij mij op zijn/haar gemak voelt	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
2. Ik geef mijn leerlingen de hulp en begeleiding die hij/zij nodig heeft	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
3. Ik vertel mijn leerlingen weten wat hij/zij moet doen voor school.	JA!	ja	nee	NEE!

Compliment:				
Advies:				
4.Ik vertel de leerlingen hoe hij/zij het schoolwerk moet aanpakken	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
5.Ik geeft complimenten aan de leerlingen	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
6.Ik benoem de kwaliteiten van de leerlingen regelmatig	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
7.Ik zorg ervoor dat de leerlingen kunnen leren	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				
8.Ik houd over het algemeen in de gaten dat de leerling het werk afkrijgt	JA!	ja	nee	NEE!
Compliment:				
Advies:				

Drie open vragen:

2. Hoe merk je dat een leerling geen zin heeft om te leren?
4. Hoe help je een leerling die niet gemotiveerd lijkt voor schoolwerk?

5. Welke hulp bied je aan als het leren niet lukt?

Bijlage 9.5 Opmerkingen bij oudervragenlijst

1.Mijn kind heeft over het algemeen leraren waarbij hij/zij zich op zijn/haar gemak voelt	
Compliment -ik hoor onze dochter weinig over leerkrachten, ze heeft het op zich wel naar haar zin. En niet bij elke leerkracht kan er aansluiting zijn. Zo zit het volwassenleven ook niet in elkaar, zolang ze respectvol met elkaar omgaan - mijn zoon is opgestroomd, maar voelt zich erg goed in zijn nieuwe klas - Indien dit niet het geval was, is er door school iets mee gedaan	Advies -betere afspraken leraren onder elkaar
2.Mijn kind krijgt de hulp en begeleiding die hij/zij nodig heeft	
Compliment - ze proberen wel alles uit hem te halen - mentor is erg betrokken -nu we erom gevraagd hebben, wordt dit goed opgepikt - door hulp en begeleiding wist mijn kind op niveau te blijven	Advies -Ons kind zal niet zo snel om hulp vragen, wij proberen haar te stimuleren voor zichzelf hulp te vragen als ze daar behoefte aan heeft -als het kind geen hulp wil, die hij nodig heeft (bang om gepest te worden) samen met de ouders stimuleren dit toch te gaan doen -toch te weinig contact met de leraren en dat is ook moeilijk met zoveel kinderen en ouders en leraren; je mist het persoonlijke contact; de leraren kennen je niet en de mentor een beetje - kijk beter naar het kind; als wij niet vragen om begeleiding, wordt het niet gegeven - dit is niet bij elke leerkracht het geval en zou wel zo moeten zijn

3 Mijn kind weet wat hij/zij moet doen voor school	
-Compliment dankzij bijles voor wiskunde durft ze ook dit vak weer te leren en heeft ze ook weer succeservaring met dit vak	Advies -af en toe meer motiveren -duidelijker en rustiger huiswerk opgeven -we hebben aangegeven dat dit lastig wordt opgepakt; we kunnen niet checken welk huiswerk gemaakt moet worden omdat dit niet online gezet wordt (oude klas)

4.Mijn kind weet **hoe** hij/zij het schoolwerk moet aanpakken

Compliment	Advies -we zien hem dat niet doen, schijnt op school te gebeuren - idem als 2(te weinig contact) maar heb wel het idee dat de leraren hem goed begeleiden maar hijzelf denkt er wat makkelijker over - ik vind dat mijn zoon weinig huiswerk heeft; daardoor heeft hij het idee dat hij te weinig doet (oude klas)
------------	---

5.Mijn kind krijgt complimenten van de leraren	
Compliment - voor die leraren die het wel doen, werkt erg motiverend	Advies - ik hoor haar niet over complimenten van de kant van de school , maar wij geven ze wel - Er zijn leraren die hier nog wel iets mee kunnen - erg leraarafhankelijk, kan verbeterd worden

6.Mijn kind heeft leraren die de kwaliteiten van de leerlingen benoemt	
Compliment -Er was een techniekleraar die mijn zoon persoonlijk benaderde en hem complimenteerde; dit vertelde hij vol trots thuis. Meestal vertelt hij negatieve ervaringen	Advies -ook hier hoor ik haar niet over - heb er nog nooit iets over gehoord - erg leraarafhankelijk, kan verbeterd worden

-

7.Mijn kind heeft leraren die ervoor zorgen dat hij/zij kan leren	
Compliment	Advies - kijk naar het kind; en vraag wat hij doet voor school. Op die manier weet je wat iemand nodig

	heeft - een aantal leraren kunnen geen orde houden en zijn ook niet geschikt om les te geven
--	---

8. Mijn kind heeft over het algemeen leraren die in de gaten houden dat **hij/zij het werk afkrijgt**

Compliment volgens mij is altijd alles af (is dus niet veel) Veel op school kunnen doen?	Advies -ik weet dat wij hierop letten, maar heb niet het idee dat er op school erg op gelet wordt
---	--

Open vragen

1 Hoe ervaart u het als uw kind geen zin heeft om te leren?

- Herkenbaar; toen wij op die leeftijd waren, wilden we ook niet altijd leren, maar met de wetenschap die je nu hebt zeg je toch tegen je kind dat hij/zij door moet zetten
- Mijn kind heeft daar geen last van
- Ik laat haar met rust en vraag later of ze nog huiswerk heeft. Als ze niets doet, is ze moe
- Als vervelend, je krijgt dan boze gezichten, als je er iets van zegt. Maar hij zal toch moeten
- Dan praat ik met hem erover, waarom hij dat niet wil en uitleggen waarom dit nodig is
- Vervelend maar over het algemeen gaat ze na een gesprekje onder een kopje thee toch naar boven
- Geen ervaring
- Ik maak me daar niet druk meer over, want ik heb mezelf ermee en hun niet. Gaat trouwens wel goed, hoor!
- Het is voor zijn eigen bestwil dat hij het niet laat verslonteren, want dan heeft hij op een bepaald tijdstip een probleem en moet hij er hard tegenaan.
- Het meeste huiswerk wordt al op school gedaan. Het is moeilijk te controleren of hij thuis nog huiswerk moet maken/leren. Soms moet er een verslag gemaakt worden wat hij uitstelt. Dat is niet leuk om erachter aan te moeten
- (leeg veld)
- Ik merk nooit dat mijn kind geen zin heeft in leren; hij heeft bijna nooit iets te leren
- Ik vind het geen zin hebben in leren, passend bij de leeftijd van mijn kind(pubertijd)
- Mijn zoon geeft aan zijn huiswerk op school te maken, inclusief het leerwerk. Ik vind dit niet altijd even goed, maar krijg moeilijk zicht op de hoeveelheid huiswerk(Cijfers zijn het enige meetmoment
- Gelukkig komt dit nauwelijks voor, dus we hebben hier weinig ervaring mee

2 Hoe helpt u uw kind als het niet gemotiveerd lijkt voor schoolwerk?

- Door hem voor te houden dat hij wel voor zijn eigen toekomst bezig is en dat wij ook wel snappen dat je niet altijd evenveel zin hebt
- Als het voorkomt reden vragen en dan doet hij het wel

- Aandringen werkt averechts. Ik weet dat ze ervoor zorgt dat alles op tijd af is. Als ze hulp nodig heeft, dan is er thuis altijd wel iemand die haar kan helpen. Zo niet, dan zal ik een briefje meegeven aan de leerkracht
- Met hem praten over zijn toekomst. Hij weet zeker wel wat hij wil gaan doen en probeer daar op in te praten
- Soms samen het huiswerk doornemen en benoemen wat hij later wil worden en dat daar diploma's voor nodig zijn
- Praten, praten, helpt dit niet, dan ga ik door tot het hoge woord eruit is. Komen we er samen niet uit, dan bel ik school
- Is wel gemotiveerd
- Niet echt een mening over. Het moet gemaakt worden en dat doet hij ook
- Door te kijken wat de oorzaak is; leraar, moeilijke les, niet lekker in zijn vel
- Hem erop wijzen dat hij nog school/huiswerk te maken heeft en dat als hij elke keer een beetje doe je nog genoeg vrije tijd heeft om leuke eigen dingen te doen . En dat het eindresultaat misschien wel een heel mooi diploma is
- Samen kijken wat er nog gebeuren moet en eventueel helpen met huiswerk maken
- Geen probleem, mocht dit wel het geval zijn, dan helpt het om samen de hoeveelheid werk te bekijken en er structuur in aan te brengen
- Ik ga met mijn kind in gesprek over hoe het kan dat ze niet gemotiveerd is
- Ik vind eigen verantwoording erg belangrijk en benoem dat. Ik help hem wel vaak herinneren aan zijn huiswerk , vraag er dagelijks naar en vraag ook naar zijn cijfers

3 Welke hulp zou u meer van school willen dan nu het geval is?

- Wij zijn tevreden, maar de aangekondigde verbetering in de vorm van het paspoort vinden wij een goed plan
- Nvt
- Ons kind heeft het emotioneel soms best moeilijk. School is voor haar afleiding en dan vergeet ze de zorg van thuis. Ze wil op school niet praten, maar of dat in de toekomst ook zo blijft?
- Ik zou graag zien dat hij meer hulp bij wiskunde krijgt of dat er in ieder geval meer aandacht aan wordt besteed
- Beter uitleggen wat een kind moet leren en niet een proefwerk afspreken en op de dag zelf het proefwerk verschuiven omdat anderen van de klas het niet geleerd hebben
- Meer afspraken nakomen, als er een repetitie of werk af moet zijn, niet weer uitstellen. Dit is niet leuk voor de leerlingen die het wel voor die dag hebben geleerd of afgemaakt
- Een keer extra uitleggen zou geen kwaad kunnen; sommige dingen gaan erg snel
- Op internet het huiswerk staat wat gemaakt moet worden en de proefwerken
- Als er bijvoorbeeld een belangrijke toets is welke geleerd moeten worden, dan zou ik dat van tevoren willen weten. Ik heb wel eens geprobeerd zijn agenda te ontcijferen, maar dat valt niet mee
- Mijn zoon zit op begeleide leerweg, op deze school houdt dit in dat jezelf om hulp moet vragen. Dit vind ik de omgekeerde wereld. Op zijn vorige school zat hij in een klas met begeleid leren en hij kreeg les op zijn eigen niveau. Hij zat op VMBO maar kreeg veel HAVO-leerstof, dat ging prima

- School is een breed begrip. Er zijn leraren waarmee ik wel eens zou willen overleggen, maar ik hoor ook verhalen over leraren waardoor ik twijfel over het inschakelen van hulp
- De hulp die wij ervaren hebben, was naar mijn volle tevredenheid
- Het gaat ons niet zozeer om hulp, maar van een aantal leraren missen we een positieve kijk op de leerlingen. Ook zou het fijn zijn als cijfers bij sommige leraren eerder bekend worden gemaakt. Het lange wachten werkt demotiverend. Ook leraren moeten hun afspraken nakomen.

Bijlage 9.6 Opmerkingen docentenvragenlijst

1 Ik zorg er in het algemeen voor dat de leerling zich bij mij op zijn/haar gemak voelt	
Compliment -Iedereen mag er zijn - Ga bij voorbaat uit van de goede bedoeling - We gaan voor onze leerlingen! -Je bent goed zoals je bent - Goed zo, zie je wel, je kunt het best! - Goed dat je komt vragen - overdrijven ... "dat heb je supergoed gedaan!" - bij de deur staan aan de start van de les en 'welkom' heten, goed klimaat zorgt voor positieve leerst situatie	Advies -Proberen rust uit te stralen - Zeg dat je het liever 100 keer uitlegt en dat je het snapt dan dat je niet komt vragen
2 Ik geef mijn leerlingen de hulp en begeleiding die hij/zij nodig heeft	
Compliment -Alleen als de leerling ook daadwerkelijk wil meewerken, door in te spelen op de interesse van de leerling - We zijn goed op weg met ons allen! - vanuit handelingsplan en ze komen om te leren(verwachting) ieder op zijn eigen wijze	Advies -Positieve werkhouding belonen -Vraag om hulp als je dit nodig hebt
3 Ik vertel mijn leerlingen wat hij/zij moet doen voor school.	
Compliment -Door telkens dwarsverbanden te leggen met de rest van de leerstof, te wijzen op vervolgstudie -Zorg dat de planning voor leerlingen duidelijk is en fair - duidelijkheid en structuur zijn belangrijke basis	Advies

4 Ik vertel de leerlingen hoe hij/zij het schoolwerk moet aanpakken	
Compliment Het ligt natuurlijk wel aan het vak en de lesinhoud; eenvoudig werk heeft vaak minder uitleg	Advies Het zwaartepunt van de leerstof en aanpak daarvan te benoemen, door leren leren -Ik vergeet het wel eens, maar die structuur en aanpak zijn hard nodig

5 Ik geef complimenten aan de leerlingen	
Compliment -Positieve delen van een bewerking een pluim, ook als iets fout gaat toch positieve kritiek, mits er inzet wordt getoond -Als ze goed werken - Dan groeit hun zelfvertrouwen - succeservaringen en positief gevoel zijn MEGA belangrijk	Advies

6 Ik benoem de kwaliteiten van de leerlingen	
Compliment -Bijvoorbeeld inzicht, creativiteit - door dit te doen groeit hun zelfvertrouwen	Advies Zou je niet jouw talenten in de toekomst inzetten bij het bepalen van jouw beroepskeuze?

-

7 Ik zorg ervoor dat de leerlingen kunnen leren	
Compliment -Door telkens voorbeelden, hulpmiddelen aan te bieden	Advies Altijd opgaven uitwerken, ook al is het antwoord fout, er op wijzen dat je zeker kunt leren van je fouten -Goede orde, zorgen voor duidelijkheid, regie en leiding is een voorwaarde
8 Ik houd over het algemeen in de gaten dat de leerling het werk afkrijgt	
Compliment -Iedere leerling te belonen als het hoofdstuk voldoende is afgesloten met een cijfer	Advies -Werkboekcontrole gemaakte huiswerk - Leerlingen hebben regelmatig controle nodig - anders overvoer je ze en jaag je ze tegen je in het harnas

1 Hoe merk je dat een leerling geen zin heeft om te leren?
- Wanneer de leerling na aandringen/proberen op verschillende manieren om hem aan het werk te krijgen dit blijft weigeren. Wanneer deze consequent tips links laat liggen - Ongemotiveerd - Boeken blijven – als het kan – in de tas, ongeïnteresseerd, kletsen met medeleerlingen - Zijn/haar houding is negatief, zit vaak onderuit gezakt in zijn/haar stoel - Boeken vaak vergeten, kletsen door de uitleg heen, werk niet af

- Leerling staat niet open voor input van buiten, bezig met het eigen wereldje, onrustig(druk)
- Lusteloos, of heel druk, boeken niet mee, vaak corrigeren in gedrag
- Het werk er niet bij pakken als dat moet
- Benoemen dat ze geen zin hebben
- Achter over gaan hangen
- Tegendraads, opstandig gedrag
- Gedrag in de klas en de resultaten. Vraagt negatieve aandacht
- Non-verbale houding, achterover leunen
- Gaan andere dingen doen, kletsen, rondkijken
- Doordat de leerling zelf vraagt om meer, maar ook de gestelde tijdslimiet probeert te halen
- Bij binnenkomst let ik al op lichaamstaal, houding!Ik probeer door de houding heen te kijken
In persoonlijk gesprek "probleem" boven water krijgen
- Tempo, onrust

2 Hoe help je een leerling die niet gemotiveerd lijkt voor schoolwerk?

- Zorgen dat hij met plezier naar je les komt en zijn/haar vertrouwen winnen
- Belonen bij goed werk: succeservaringen
- Stimuleren, op gang helpen, duidelijkheid
- Kleine opdrachtjes geven, bijv. maar 1 vraag laten beantwoorden
- Even een grapje maken
- Belonen als hij/zij wel aan het werk gaat
- Apart mee praten
- Laat de leerling inzien waarvoor ze werken
- Laat de leerling doelen stellen voor de korte en lange termijn
- Wat kun je vandaag nog doen om je doel te verwezenlijken?
- Eigen manier presenteren (spiegelen?)
- Je helpt door samen te beginnen, succes te laten ervaren
- Proberen te laten zien waar je de leerstof voor nodig hebt
- In eerste instantie positief proberen te stimuleren, gebeurt er dan nog niets, dan strenger toespreken. Wil een leerling structureel niets doen, dan komt er voor die opdracht een onvoldoende te staan. Dat weten de leerlingen en ik benoem het ook.
- 1op1 en complimenten geven!
- Inzet waar mogelijk eisen
- Andere werkvorm uitproberen
- Te bevragen wat hij/zij later wil worden, proberen aan te sluiten bij de belevingswereld van het kind
- Leerstof aanpassen, inspelen op wat die leerling leuk vindt. Aanspreken tijdens de les(betrokken laten voelen) In gesprek
- Gesprek, eigen schoolervaring

3 Welke hulp bied je aan als het leren niet lukt?

- Individuele hulp, extra begeleiding/stof op eigen niveau
- Overleg met collega's/ extra (steun)les

- Oefenen, oefenen, oefenen... extra aandacht, positief benaderen en veel oefenen
- Extra oefen-opgaven geven met extra uitleg
- Tijdens en na de les kunnen ze alles vragen, als ze het erg lastig vinden, dan soms even in een pauze nakomen, extra werk, steunles
- Nogmaals uitleggen van de stof
- Adviezen van zorgteam
- Samen bespreken, mondeling oefenen
- Dingen voordoen, helpen een bepaald materiaal te gebruiken. Positief stimuleren als dat lukt. En soms laat ik een leerling die al klaar is met de opdracht een ander helpen
- Samenwerken met leerlingen, 1op1 met de docent, steunles
- Extra uitleg en werk. Mondeling in plaats van schriftelijk toetsen
- Hangt af van de leerling en de moeite die hij/zij er in wil steken
- Dat ligt eraan wat de oorzaak is. Niet opletten = apart zetten, oefenen in de les, samenvattingen nakijken, vragen stellen en beantwoorden
- Gebruik je talenten waar je wel goed in bent
- Veel dagelijkse voorbeelden om het inzicht te bevorderen
- Begrip tonen/meeleven, succeservaringen en positieve aandacht en complimenten zijn bij elke les mijn basis. Zelfvertrouwen stimuleren
- Reductie hoeveelheid, ander manier aanbieden

Bijlage 9.7 Excelbestanden ouderdocentvragenlijst

Kolom1	Kolom2	Kolom3	Kolom4	Kolom5	Kolom6
oudervragenlijst					
Uitspraak		JA!	ja	nee	NEE!
1		4	11		
2		1	12	1	
3		5	9	1	
4		3	11	1	
5		2	9	4	
6		3	7	5	
7		4	10	1	
8		4	8	3	

ntenvragenlijst					
Uitspraak		JA!	ja	nee	NEE!
1		9	8		
2		7	10		
3		6	10	1	
4		6	9	2	
5		8	9		
6		4	9	4	
7		4	12	1	
8		3	10	4	

Bijlage 9.8 Klassengesprek met VC2H-K2G-K2H

Denken-delen-doornemen

Volgens de coöperatieve leerstrategieën van Kagan(2010) is de didactische structuur Denk – Twee-Doe Mee of Denken- Delen –Doornemen geschikt om in korte tijd informatie, gedachten van leerlingen boven water te krijgen.

Stap 1 : Leerling krijgt individuele denktijd

Stap 2 : leerling deelt zijn gedachten met klasgenoot

Stap 3: De antwoorden worden klassikaal doorgenomen op het bord en er wordt een conclusie aan verbonden, een algehele gedachte. Deze zal ik vooral in hoofdstuk ... beschrijven.

De leerlingen uit VC2H-K2G-K2H kregen een wit vel A4 dat zij in vieren moesten verdelen. Op het bord verschenen de volgende vier vragen waarvoor ze individuele denktijd kregen:

1. Wat betekent "goed onderwijs" voor jou?
2. Waardoor lukt het (soms) niet om te leren? Leg uit
3. Hoe zouden leraren jou moeten begeleiden?
4. Hoe kom jij op school te weten wat jouw kwaliteiten zijn?

De klassengesprekken hebben plaatsgevonden op donderdag 12 mei 2011 in VC2H, op dinsdag 17 mei 2011 in K2G en op dinsdag 7 juni in K2H

VC2H – vraag 1	K2G – vraag 1	K2H – vraag 1
Goede leraren Goed materiaal Goede uitleg Dat leraren helpen en goed uitleggen Het moet een leuke les zijn en dat er dan toch geleerd wordt 'chille' leraren Dat je je thuis voelt en als je je thuis voelt dan ben je op je gemak en dan kun je je goed concentreren. Dan kunnen de leraren beter uitleggen Leuk en leerzaam Aardige leraren en weinig huiswerk Goede leraren die je iets goed kunnen uitleggen Goede uitleg Dat het onderwijs goed is en dat ik er wat van leer Weet ik: het Hondsrug College Techniek Dat je veel leert en toch plezier hebt, dat de leraren met jou meedenken in plaats van te zeggen: pak je boek en schrijf en red je ermee, want dan leer je er nog niks van Veel met techniek en goede uitleg en laten zien hoe het moet Dat er niet gepest wordt en dat je toetsen opnieuw mag maken Leren wat mij interesseert Fatsoenlijke leraren Antwoorden op mijn vragen Veel lol en plezier	Als je leuke leraren hebt, niet te veel huiswerk, niet te moeilijk werk, maar ook niet te makkelijk. Hier en daar is iets leuk, het werken met de leraren moet goed zijn Goed leren Ik snap de vraag niet Dat er rustig en goed les wordt gegeven Dat we goeie uitleg krijgen En ook af en toe mogen praten Dat de leraren respect moeten hebben en niet alleen de leerlingen, anders stoort dat de les ook Vrolijke dingen doen, spelletjes enzo Dat je goed les krijgt, zodat je het na de uitleg ook begrijpt Goed les krijgen, veel leren Dat je de nodige hulp krijgt en de tijd om te leren voor toetsen dus op tijd opgeven van toetsen Dat de leraren je goed genoeg helpen om goede cijfers te krijgen Recht op maandag vrij, of later beginnen – mensen zijn geen ochtendmensen Aardig zijn voor elkaar. Docenten die goed uitleggen Aardige leraren en leraressen Dat je wat leert van wat je moet leren Leraar komt op tijd, kinderen gaan zitten, gezellig en goed aan het werk. Goede sfeer in de klas, goed Nederlands praten Goed meedoen met de les en goed opletten en goed leren De leraar moet zich aanpassen aan een leerling zodat de leraar weet hoe de leerling in elkaar zit Opmerking andere leerling: Als je een grote mond hebt, hoeft	Veel, want ik zit niet voor niks op school Heel veel, maar niet iedereen kan goed lesgeven; mijn leren is belangrijk zodat ik ooit een mooie toekomst heb Dat ze je begrijpen en je goed helpen Nou, dat je goed les krijgt en de docent tijd voor je heeft Dat ze goed helpen als kinderen ergens moeite mee hebben en dat kinderen zich goed thuisvoelen op het goede niveau Goed onderwijs betekent heel veel voor me; zonder dat kun je in het vervolg niets Leren en niet te veel huiswerk maar wel huiswerk dat je snapt. Ik moet wat van het onderwijs leren Leraren die goed lesgeven. Een klas die rustig is. Leraren die echt les kunnen geven Dat je veel geholpen wordt. Geen paspoort. Geen strenge regels Goed kunnen werken in de klas Goed onderwijs is goed voor mij, want soms snap ik het niet, dan kan school helpen Een leuke school met leuke leerlingen en leraren en goed uitleg Dat ze je goed uitleggen Goed uitleg, niet vaak veelsteveel uitleg maar net zoals mevr B even luisteren en dan voor jezelf en zacht kletsen mag wel, maar er moet ook af en toe een leuke les zijn zoals even leerzaam kleuren, knippen en plakken Gewoon dat leraren alles goed willen uitleggen en dat ze je niet gaan negeren als je een vraag hebt

	de leraar zich echt niet aan te passen, hoor!	Dat ik iets leer van wat de leraar van de uitleg wat ze me geven Dat je goed op school kan leren en niet zo druk Leerlingen het beter naar hun zin maken naar leerlingen luisteren Als de docenten je helpen als je het niet snapt Goede school, goede leraren Dat je goed leert op school Een iPad Geen huiswerk, om 10.00 uur beginnen, om 13.00 uur naar huis, gratis eten alleen voor onze klas, leuke leraren, dus niet.... iPad ipv boeken, niet te snel eruit sturen – geen paspoort
--	---	--

Analyse vraag 1

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A Goede leraren	6	8	10
B Goede uitleg	5	4	4
C Leuk, plezierig	4	5	3
D Leersfeer	5	4	4
E Goed materiaal	1		
F Weinig huiswerk	1	1	2
G Goed voor mij!	3		5
H Techniek, praktisch	2		
I Hulp		2	4
J Maandag vrij, later beginnen		1	1
K Goed gedrag, rust in de les		1	
M Toekomst			3
N iPad			2
O Niet te streng			2

VC2H – vraag 2	K2G – vraag 2	K2H – vraag 2
Als het veel is, geen zin Geen idee Sommige kinderen hebben concentratieproblemen of je vindt het niet interessant	Als de lessen saai zijn, als een leraar niet oplet of er iets gebeurt, als de kinderen irritant doen, als je je slaperig voelt Omdat er veel vakken zijn	Tijd te kort voor huiswerk Nou, omdat ik dan niet lekker in mijn vel zit Te veel om te leren en te veel huiswerk

Geen concentratie Met sport lukt het niet altijd en als je geen tijd hebt Durf Iedereen maakt lawaai Omdat mijn broer constant herrie maakt met zijn subwoofers Afgeleid Als er wat belangrijks is Geen tijd Wil altijd wel, het leren gaat wel en soms geen zin en geen tijd Soms heb je het gewoon heel druk en dan schiet het leren er voorbij Of je hebt er gewoon echt moeite mee, maar dan moet je (vind ik) extra hulp krijgen en als het gewoon een keer niet lukt om goed mee te doen, omdat je een slechte dag hebt, dan is het toch niet zo'n grote ramp Dat je je niet kunt concentreren Het is soms saai Geen zin hebben Zitten te dromen Het moeilijk vinden Saai, ik wil leren wat mijn interesseert	Omdat je het soms druk hebt met andere dingen Ik word afgeleid door mijn Blackberry Weet ik niet Concentratieproblemen bij mij Het lukt me soms niet om te leren omdat ik dan geen zin heb in leren en ik kan het niet altijd onthouden Omdat ik het soms niet kan onthouden Snel afgeleid door vrienden Kan me dan (soms) niet goed concentreren en alles leidt me af Slechte concentratie Als ik veel training heb en dan laat thuis kom Weet niet – goede uitleg of me apart laten zitten Geen tijd, niet kunnen concentreren Geen tijd ☹ Ik kan mezelf soms niet goed concentreren en dan word ik afgeleid Als je iets niet snapt, dat je het vraagt en dat ze je helpen of bijles geven. Maar bij de les is beter, als je dat krijgt van de leraar zelf want iedereen legt het anders uit en dan snap je er niks van Goed uitleggen en leerlingen met respect behandelen Omdat je het niet in je hoofd krijgt of geen zin hebt	Dat vind ik lastig om dat in mijn hoofd te krijgen Op school is het te druk in de klas en thuis denk ik teveel aan andere dingen Nou, als kinderen in mijn klas of ik soms druk ben dan is het moeilijk om te leren Te veel of ik snap gewoon niet hoe je moet leren Veel lawaai, teveel woordjes Geen concentratie Soms een te drukke klas en dat is vervelend Heb andere dingen om te doen Soms is het te druk en dan kun je niet goed leren Omdat het dan teveel is of je hebt geen zin Dan ben ik afgeleid of heb geen zin en wil naar buiten Soms weet ik niet hoe ik het moet leren Dan word je afgeleid. Dan ga je daar mee bezig en uiteindelijk vergeet je het en heb je geen zin Door problemen bij mij thuis door veel huiswerk en afleiding Te druk in de klas Geen tijd, niet goed kunnen concentreren Verjaardagen Het schrijven is soms moeilijk Je zit met je hoofd ergens anders Als het lastig is of een stom vak wat ik onzin vind, dan heb ik meestal geen zin of het is veel te veel om te leren Door de leraren die soms heel rumoerig zijn of alsmaar zeggen: stil of sssst – zo irritant Te snel afgeleid
--	--	--

Analyse vraag 2

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A Concentratie	5	7	6

B Geen zin	4	2	4
C Interesse	4	1	1
D Geen tijd	5	4	4
E Storingen	2	1	6
F Te moeilijk	2	3	5
G Durf	1		5
H Te veel	1	1	
I Geen idee	1	1	1
J Niet lekker in mijn vel			1
K Vervelende leraren			

VC2H – vraag 3	K2G – vraag 3	K2H – vraag 3
Goed uitleggen Uitleggen en je helpen als je het niet snapt Heel soepel zijn, dan is het ook wel leuk (je hebt niets aan een boze leraar) Goed Goed, want dan snap ik er meer van en goed uitleggen Niet Op een leuke begripvolle manier Door te helpen Weet ik niet , moet de leraar maar bedenken Hoeft niet, het lukt me wel , gaat wel goed zo Door goed op te letten, en af en toe eens in mijn schrift te kijken of ik het wel goed snap, want aan een leraar die gewoon achter zijn/haar bureau gaat zitten doen, heb je natuurlijk niet veel aan Goede uitleg en voordoen en jou snappen Gewoon zoals het nu is Leren wat mij interesseert	Als ik vragen heb, dat ze mij goed antwoorden Door je te helpen Gewoon, normaal Rustig blijven Weet ik niet Respect en vriendelijk, rustig helpen als ik het vraag Goed les geven De leraar moet helpen als je iets niet snapt Nou goed !! Goed, helpen met je problemen en goed helpen met huiswerk en al die dingen Beter opletten of de persoon op school is of niet Mij gewoon mijn werk laten doen en als ik hulp nodig heb, kom ik het wel vragen Gestresst, moe of te veel dingen aan je hoofd Uitleggen Veel uitleg, goed gesprek Ja, weet ik eigenlijk niet Vaak ben ik te druk in mijn hoofd en dan kan ik me niet goed concentreren Soms krijg ik het niet in mijn hoofd en als ik stamp lukt het niet Gewoon normaal	- Normaal, ze moeten je nemen zoals je bent - Bijles/iPads Eerst luisteren naar mij en dan kijken hoe ze me gaan helpen Gewoon, zoals het nu ook gaat Goed, met respect en goede uitleg geven Gewoon op de normale manier Gewoon goed uitleggen en orde kunnen houden Veel hulp bieden Niet Ze moeten niet steeds vragen of ze moeten helpen, maar pas als je het vraagt; sommigen doen dat Geen idee? Hoeft niet Het huiswerk is soms veel te veel, kleine porties is beter Gewoon, als je een vraag hebt, dat ze het ook uitleggen Voor als ik een vraag heb, dat ze dan antwoorden Voor als het me niet goed lukt, dat ze me tips kunnen geven Niet met een paspoort-vinden alle kinderen dom Naar je luisteren – wij moeten

		altijd naar hun luisteren dus moeten ze ook een keer naar ons luisteren Gewoon helpen als het moet Goed Met respect Dat de leraren goed uitleggen wat ik moet doen Als ik mijn vinger opsteek, dat ze dan gewoon komen en goed zeggen wat ik moet doen! Zoals ze nu doen
--	--	---

Analyse vraag 3

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A Uitleg	4	3	4
B Hulp	2	5	4
C leuke les, goede leraar	4		1
D goed meedoen	1		
E Normaal, goed lesgeven	3	4	6
F weet niet	1	2	2
G Op absentie letten		1	
H naar mij luisteren			3
I Bijles			1
J Respect			2
K kleine porties huiswerk			1

VC2H – vraag 4

Mijn cijfers
 Als ik een cijfer krijg, dan weet ik wel of ik het wel of niet snap
 Wat andere kinderen over je zeggen of je kijkt op je cijferlijst
 En je kunt de leerlingen zelf vragen hoe ze erover denken
 Vragen
 Met huiswerk maken en de proefweken en natuurlijk de techniek
 Meer vakken krijgen

K2G – vraag 4

Door webportaal
 Als ik goede cijfers voor dit vak haal
 Aan je cijfers
 Op webportaal door mijn cijfers te bekijken
 Door de vakken, denk ik
 Door te kijken en op letten in de les
 Ik snap de vraag niet
 Cijfers op webportaal
 Geen idee?

K2H –vraag 4

Nou, als je goede cijfers haalt op engels zonder dat je echt moet leren, dan kom je er snel achter dat je er goed in bent
 Door vriendinnen, leraren en mezelf
 -
 Testen
 Door te leren en kijken wat ik kan
 Kijken naar mijn cijfers en rapport

De leraar zegt waar je wel en niet goed in bent Nieuwe dingen proberen Je cijfers In welke les ik goed in ben Gewoon door – geen idee – ben ergens gewoon goed in of niet Door te doen en samen met de leraar/lerares te kijken wat je kan, als je iets niet goed kan OK maar dan gewoon extra oefenen en als je iets goed kan, meot de leraar/lerares dat ook goed aanmoedigen want dan word je daar ook beter in. Dat zijn dan je kwaliteiten Gewoon wat je makkelijk en leuk vindt Daar kom je vanzelf achter als je bezig bent met je werk Nee, wist ik al...	Eigenlijk weet ik het niet Naar je cijfers kijken Kijken wat je cijfers zijn voor de vakken die je hebt Waar ik goed in ben en wat ik leuk vind om te doen Door cijfers Weet ik niet ? Leraren geven je complimenten of leerlingen Door mijn cijfers te zien Ik kan alles, maar ik heb er niet altijd zin in	Goede inzet, leuke activiteiten, gezellige klas en goede sfeer en leuke lessen Als ze complimenten geven en als je iets goed doet Weet niet, sommige dingen kun je beter dan andere Alles Van alles proberen Je haalt goede cijfers en je leraren wijzen je erop Door het uit te proberen Weet ik niet ? Niet? Door leerlingen/leraren die wat over mij zeggen als ik iets goed/slecht doe, hoe ik mijn huiswerk maak en ik het nakijk Je kan kiezen met pso en dat is handig Door een iPad te krijgen Dan geven de docenten wel complimenten Snap ik niet Om je te laten zien hoe je bent Dat zeggen de leraren als ik goede cijfers haal Dat wist ik al – pso Uitproberen
--	--	--

Analyse vraag 4

	VC2H(19)	K2G(22)	K2H(26)
A cijfers	4	9	5
B andere leerlingen	2	1	2
C vragen	1		
D leraar	2	1	6
E merk je wel	5	2	4
F aan hoe het werk gaat	1		1
G weet ik wel		5	
H snap ik niet			5

Bijlage 9.9 – Observatie- en turflijst

Observatie- en turflijst(Ogynski,2003)

Datum+ Klas K2H				
	Les 1	Les 2	Les 3	Les 4
De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen zich op hun gemak voelen	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Verbaal				
Non-verbaal				
De leraar geeft hulp en begeleiding aan die leerlingen die dit nodig hebben	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
De leraar vertelt wat de leerling moet doen bij dit vak	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
De leraar vertelt hoe de leerling de taak moet aanpakken	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
De leraar geeft complimenten	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Verbaal				
Non-verbaal				
De docent benoemt kwaliteiten van de leerlingen	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Verbaal				
Non-verbaal				
De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen kunnen leren	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE

De leraar houdt in de gaten dat de leerlingen hun werk op tijd afkrijgen	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Verbaal				
Non-verbaal				

Bijlage 9.10 LeerlingLogboek (Ogynski,2003)

Aan het einde van of tijdens elke les schrijf je op wat je hebt meegemaakt in de les. Je omcirkelt het antwoord dat bij jou past.
 Als je een gedachte/opmerking hebt, dan schrijf je die ook op.
 Dank voor je medewerking – mevrouw Baarslag

Datum	Klas						
	Les 1 ..	Les 2 ..	Les 3 ..	Les 4 ..	Les 5 ..	Les 6 ..	Les 7 ..
Ik voel me op mijn gemak bij dit vak	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Ik kan de hulp en begeleiding van de leraar krijgen als ik dat nodig vind	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Ik weet wat ik moet doen bij dit vak	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Ik weet hoe ik mijn taak moet	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE

aanpakken							
Ik krijg complimenten bij dit vak.	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Ik weet welke kwaliteiten ik heb bij dit vak	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Ik heb kunnen leren bij dit vak	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE
Ik krijg mijn werk meestal op tijd af voor dit vak	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE	JA/NEE

Bijlage 9.11 Opmerkingen bij observatie in VC2H en K2H

VC2H – 11 mei 2011

Mens en Maatschappij

- “Geen Lukas? Hebben we een toets? Jammer! “
- Docent legt uit waarom hij toets uitstelt
- Interactie
- “Er zijn gewoon mensen die hun eigen regels maken.”
- “Blz 158/159”
- “Hoofdstuk 6 – komende periode; zoveel tijd is er niet”
- Interactie – voorkennis activeren; onderwijsleergesprek
- 20 minuten + nakijken = stil werken
- “wie praat?”
- *Opm observant: Benoem je ook wat ze goed doen?*
- Vult huiswerkstaat Jordi in
- Na 5 minuten loopt docent langst leerlingen: “Goed bezig!” “Netjes werken”
- Bij M.: “He, wacht even, hoor. O zo heb je dat gedaan? Goed zo!”
- docent leest vraag voor en geeft hulpvragen
- docent vertelt A. dat “iets” niet goed is en vertelt anderen dat ze zich er niet mee mogen bemoeien, maar docent trekt wel aandacht “OK, iedereen is bijna zover!”
- woensdag 18 mei = proefwerk
- Checkt of iedereen het heeft
- Docent gaat verder in op vragen

- *Opm observant: waarden en normensysteem is redelijk dwingend*
- Mopje van leerling
- Docent wil het graag stil hebben in de les
- “ we hebben nog even tijd, je leest 6.2 door en gaat aan het werk”

Wiskunde

- Klas komt rumoerig binnen, want ze wisten niet in welk lokaal ze moesten zijn – ze hebben een toets
- “Als iedereen zit en stil is..”
- Leerlingen hebben vragen en praten erdoor heen - tip: naar ze toelopen onder toets
- E geeft compliment aan docent over schoenen
- Docent houdt het allemaal goed in de gaten
- “WC? Tijdens een toets”
- “Mocht je straks klaar zijn, steek dan je vinger op, haal ik je toets op”
- Docent legt L uit welk gedrag hij verwacht
- “A, wat ga je doen?”
- Non-verbaal laat docent merken dat hij Brian waardeert
- Collega komt binnen
- Na proefwerk is sfeer anders van docent naar leerling
- Het lukt N niet om stil te zijn als hij zijn toets heeft ingeleverd

Technisch Teken - computerlokaal

- Docent benoemt de kwaliteiten in een startgesprek
- Leerlingen zijn niet aan het werk – docent is individueel aan het begeleiden
- “”Hoe dan?” “”Meneer, meneer!”
- Leerlingen helpen elkaar, vertellen elkaar over de aanpak
- *Opm observant: hoe houd je in zo’n ruimte in de gaten dat iedereen werkt?*
- “meneer, ik zit te wachten!”
- *Opm observant: Lln met ASS hebben misschien te weinig houvast aan je taakomschrijving (collega benoemt dat dit vak een nieuw vak is met veel experimenten, waardoor plannen nog lastig is)*
- Lln: “ Die kerel is goed, man!”
- E benoemt kwaliteiten van B
- Docent benoemt kwaliteiten van J
- Interactie verloopt positief
- Docent gaat door de knieën om op werkhoogte te overleggen

Duits - computerlokaal

- “Ik snap er helemaal niets van!”
- Centrale start? Te kort?
- “Lees mij eens voor wat er staat”
- “Maar mevrouw, wat moet je nu opschrijven?” – veel onduidelijkheid
- Lln “Dit is voor kleine kinderen, ja”
- Lln “Dit is een baby-site

- Docent: "Als je dit een baby-site vindt en je snapt het niet, dan is het wel ernstig"
- Stemming lijkt om te slaan – *Opm observant: hoe erken je wat leerling ervaren?*
- Docent negeert het gemopper en de lln gaan vanzelf weer aan het werk
- AJ doet niets. "Ik had geen afspraak gehoord, hoor! Wel weerwoord, geen werkhouding
- L komt niet aan het werk
- *Opm observant: Wie moet er voor L zorgen?*

K2H – 18 mei 2011

Duits – computerlokaal

- lln komen binnen, docent start computer op
- Docent: "beeldscherm uit, zodat je goed kunt opletten" Loopt rond
- 2 lln komen te laat
- *Opm observant Het lijkt lang te duren voordat docent contact met de groep heeft.*
- H + M gaan gewoon hun eigen gang. lln doen later hun scherm weer aan
- "Jullie gaan naar Schoolwise en ik wil ook dat je je agenda pakt, we gaan nu echt een proefwerk plannen"
- Docent geeft proefwerk op voor 25 mei
- 8.45 – H doet zijn eigen dingen op de computer – 2 lln wachten op een toets
- *Opm observant – bevordert/belemmert het beeldscherm de ontwikkelingstaak: overwinnen egocentrisme?*
- "Kan het niet lezen" – kom maar vooraan zitten – (erg kleine letters op digibord)
- Docent loopt rond, legt uit en vertelt over aanpak
- Nabijheid werkt beter
- H heeft nog tien minuten en gaat dan aan het werk
- Redelijk aantal leerlingen is gewoon bezig

Tekenen – praktijklokaal

- Docent staat voor de klas
- Klas komt onrustig binnen – docent heeft zachte stem – blijft stabiel met stem en houding
- Docent geeft keuze vanwege meerdere lessen die dag en een opdracht die af moet – lln aanspreken op autonomie
- "hier ligt jullie werk"
- "B+J – gaan jullie ook bezig?"
- Docent begeleidt individueel
- Docent helpt leerlingen kijken
- Docent helpt bij aanpak
- Docent heeft non-verbaal veel contact
- lln vraagt 2 keer en pakt dan zelf
- Lokaal ziet er opgeruimd uit
- lln bespreken elkaars werkstuk
- lln vinden deze docent aardig

Religie – theorielokaal

- Docent start digibord op
- “Goedemorgen, voor zover ik je nog niet heb gezien.” – Iln voelen zich gezien
- J, 2^e waarschuwing
- “Wie wil er lezen?”
- “M, lees maar verder, je hebt geen flauw idee”
- Iln praten erdoor heen als je een opmerking maakt
- “Vind je ook dat....? Docent deelt
- “Wie van jullie vindt het belangrijk om Bevrijdingsfeest te vieren?”
- “Als je er nu al doorheen praat, dan laat ik hem natuurlijk niet horen”” (liedje BaasB)
- M doet alles wat niet mag – hij verdwijnt in een grote klas
- Docent legt keuze voor aan Iln
- “we zouden deze aflevering van 13 in de oorlog gaan kijken, niet erdoor heen praten”
- Klas is geboeid
- Docent spiegelt opmerkingen van Iln, vertelt eigen ervaringen

Studieles – theorielokaal

- Docent start digibord op
- Noemt alle namen via @VO – Iln voelen zich gekend
- “Tegen H – zit je weer daar? Ga je het volhouden?”
- “Agenda pakken”
- Docent heeft voorzittersrol
- Deelt materiaal uit
- Klassengesprek over paspoort
- Iln checkt regel en zegt dat leraar zich er niet aan houdt – Iln willen ook dat docenten zich aan regels houden
- Duidelijke docent

Bijlage 9.12 Deelvragen en triangulatie

Onderzoeksvraag 1 en deelvragen

Onderzoeksvraag 1 wil beschrijven hoe de visie op goed onderwijs in het VMBO is vanuit het perspectief van de literatuur, docenten, leerlingen en ouders. Hiermee worden de overeenkomsten en verschillen in visie onderzocht.

Docenten en ouders hebben een vragenlijst gekregen (bijlage 9.3 + 9.5). Leerlingen hebben in een klassengesprek volgens de methodiek Denken, Delen, Doornemen (bijlage 9.8) hun gedachten over deze onderzoeksvraag en onderzoeksvraag 2 kunnen delen.

Onderzoeksvraag 1

Wat kenmerkt goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?

- 1.1 Wat kenmerkt, volgens de literatuur, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?
- 1.2 Wat kenmerkt, volgens de docenten, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?
- 1.3 Wat kenmerkt, volgens de leerlingen, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?
- 1.4 Wat kenmerkt, volgens de ouders, goed onderwijs in VMBO leerjaar 1 en 2?

3.4.2 Onderzoeksvraag 2 en deelvragen

Onderzoeksvraag 2 beschrijft de ontwikkeling van leerlingen in leerjaar 1 en 2 VMBO (12-15 jaar) beschrijven, om daarmee de intuïtie die een vakdocent die lesgeeft aan deze doelgroep (verder) te onderbouwen.

Onderzoeksvraag 2:

Wat kenmerkt de ontwikkeling van leerlingen in leerjaar 1 en 2 VMBO(12-15 jaar)?

- 2.1 Op welke wijze ontwikkelen zich de Executieve Functies van de leerlingen zich in leerjaar 1 en 2 van het VMBO?
- 2.2 Welke leertaken en ontwikkelingstaken hebben leerlingen in leerjaar 1 en 2 van het VMBO?
- 2.3 In welke (psychologische) ontwikkelingsfase bevinden leerlingen in leerjaar 1 en 2 van het VMBO zich?
- 2.4 Welke kenmerkende sociale vaardigheden ontwikkelen leerlingen in leerjaar 1 en 2 van het VMBO?
- 2.5 Welke ontwikkeling kenmerkt de relatie docent – leerling in leerjaar 1 en 2 van het VMBO ?
- 2.6 Welke ontwikkeling kenmerkt de relatie ouders – leerling in leerjaar 1 en 2 van het VMBO?

3.4.3 Onderzoeksvraag 3 en deelvragen

Onderzoeksvraag 3 onderzoekt de kenmerken van stagnatie in het leren in de les en in de thuissituatie. Hier worden de docenten, de leerlingen en de ouders bevraagd op hun ervaringen en de tips die zij hebben om stagnatie vlot te trekken. Bij deze vraag gaat het ook om het delen van inzichten om zo het persoonlijk meesterschap te kunnen ondersteunen.

Onderzoeksvraag 3

Wat kenmerkt stagnatie van het leren in de les en in de thuissituatie?

- 3.1 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens de literatuur?
- 3.2 Welke instrumenten noemt de literatuur als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?
- 3.3 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken , volgens leerlingen?
- 3.4 Hoe ervaren leerlingen deze stagnatie in het leren?
- 3.5 Welke instrumenten noemen de leerlingen als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?
- 3.6 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens docenten?
- 3.7 Hoe ervaren docenten deze stagnatie in het leren?
- 3.8 Welke instrumenten noemen docenten als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?
- 3.9 Wat kan stagnatie in het leren veroorzaken, volgens de ouder(s)/verzorger(s)?
- 3.10 Hoe ervaren ouders deze stagnatie in het leren?
- 3.11 Welke instrumenten noemen ouders als oplossingen voor deze stagnatie in het leren?

3.4.4 Onderzoeksvraag 4 en deelvragen

Onderzoeksvraag 4 wil didactische coaching onderzoeken als mogelijk hulpmiddel in de begeleiding van de leerling. Deze zoektocht is getriggerd vanuit de literatuur in de afgelopen jaren, waarbij het artikel van Hattie(2003) richtinggevend is geweest en ook de module Krachtig Leren(november 2010) waarbij een methodiek lijkt aangereikt te worden om te kunnen omgaan met de complexiteit van de rol van de docent; enerzijds kennisoverdracht en anderzijds het ontwikkelen van de rol van begeleider van het lerend vermogen van de leerling om zo het persoonlijk meesterschap van de leerling te kunnen ontwikkelen. Hiermee kan de docent een bijdrage leveren aan het levenslange lerend vermogen van de leerling.

Onderzoeksvraag 4

Wat kenmerkt didactische coaching in VMBO leerjaar 1 en 2?

- 4.1 Wat is didactische coaching volgens de literatuur?
- 4.2 Wat kenmerkt didactische coaching volgens de literatuur?
- 4.3 Op welke wijze kan didactisch coaching ingezet worden in de lespraktijk?
- 4.4 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op de "taak" ?
- 4.5 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op de "aanpak of leerstrategie "
- 4.6 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op de "leerstand" ?
- 4.7 Krijgt de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2 (non)verbale feedback op zijn/haar "persoonlijke kwaliteiten " ?
- 4.8 Heeft didactische coaching effecten op leerlingen?
- 4.9 Heeft didactische coaching effecten op docenten?
- 4.10 Op welke wijze kan didactisch coachen een bijdrage leveren aan het voorkomen van een mogelijke stagnatie in leren ?
- 4.11 Bevordert didactische coaching de motivatie om te leren van de leerling in VMBO leerjaar 1 en 2?

Instrumenten									
A= observatie in de les – bijlage 9.10 B= vragenlijst voor ouders – bijlage 9.3 C= vragenlijst voor docenten – bijlage 9.4 D= leerlingenlogboek - bijlage 9.9 E= literatuuronderzoek – hoofdstuk 4 F =klassengesprek – bijlage 9.7 G = reflectie									
			A	B	C	D	E	F	G
	1			1.4	1.2		1.1	1.3	ja
	2						2.1		ja

Deelvragen= Paragraaf 3.4							2.2 2.3 2.4 2.5 2.6		
	3		3.9 3.10 3.11	3.6 3.7 3.8			3.1 3.2	3.3 3.4 3.5	ja
	4	4.4 4.5 4.6 4.7 4.8 4.9	4.3 4.9 4.10 4.11	4.4 4.5 4.6 4.7 4.9	4.4 4.5 4.6 4.7 4.8 4.9		4.1 4.2 4.3		Ja 4.3 4.10 4.11